

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

maharṣi vēdavyāsapraṇītaḥ śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ *prathamah skandhaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

viṣayasūcī

1	<i>prathamō'dhyāyaḥ</i>	2
2	<i>dvitīyō'dhyāyaḥ</i>	5
3	<i>tr̥tīyō'dhyāyaḥ</i>	9
4	<i>caturthō'dhyāyaḥ</i>	14
5	<i>pañcamō'dhyāyaḥ</i>	18
6	<i>ṣaṣṭhō'dhyāyaḥ</i>	24
7	<i>saptamō'dhyāyaḥ</i>	29
8	<i>aṣṭamō'dhyāyaḥ</i>	36
9	<i>navamō'dhyāyaḥ</i>	42
10	<i>daśamō'dhyāyaḥ</i>	49
11	<i>ēkādaśō'dhyāyaḥ</i>	54
12	<i>dvādaśō'dhyāyaḥ</i>	59
13	<i>trayōdaśō'dhyāyaḥ</i>	63
14	<i>caturdaśō'dhyāyaḥ</i>	70
15	<i>pañcadaśō'dhyāyaḥ</i>	75
16	<i>ṣōḍaśō'dhyāyaḥ</i>	82
17	<i>saptadaśō'dhyāyaḥ</i>	88
18	<i>aṣṭādaśō'dhyāyaḥ</i>	94
19	<i>ēkōnaviṃśō'dhyāyaḥ</i>	101

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē prathamō'dhyāyaḥ ॥

janmādyasya yatō'nvayāditarata -

ścārthēṣvabhijñāḥ svarāt

tēnē brahma hṛdā ya ādikavayē

muhyanti yatsūrayaḥ |

tējōvārimṛdāṃ yathā vinimayō

yatra trisargō'mṛṣā

dhāmnā svēna sadā nirastakuhakaṃ

satyaṃ paraṃ dhīmahi || 1 ||

1

dharmaḥ prōjjhitakaitavō'tra paramō nirmatsarāṇāṃ satāṃ

vēdyaṃ vāstavamatra vastu śivadaṃ tāpatrayōnmūlanam |

śrīmadbhāgavatē mahāmuniḥ kṛtē kiṃ vā parairīśvaraḥ

sadyō hṛdyavarudhyatē'tra kṛtibhiḥ śuśrūṣubhistatkṣaṇāt || 2 ||

2

nigamakalpatarōrgalitaṃ phalaṃ

śukamukhādāmṛtadravasamṃyutam |

pibata bhāgavataṃ rasamālayaṃ

muhurahō rasikā bhuvi bhāvukāḥ || 3 ||

3

naiṃṣē'naiṃṣakṣētrē ṛṣayaḥ śaunakādayaḥ |

satraṃ svargāya lōkāya sahasrasamamāsata || 4 ||

4

<i>ta ēkadā tu munayaḥ prātarhutahutāgnayaḥ satkṛtaṃ sūtamāsīnaṃ papracchuridamādarāt 5 </i>	5
<i>ṛṣaya ūcuḥ tvayā khalu purāṇāni sētihāsāni cānagha ākhyātānyapyadhītāni dharmasāstrāṇi yānyuta 6 </i>	6
<i>yāni vēdavidāṃ śrēṣṭhō bhagavān bādarāyaṇaḥ anyē ca munayaḥ sūta parāvaravidō viduḥ 7 </i>	7
<i>vēttva tvam saumya tatsarvaṃ tattvatastadanugrahāt brūyuh snigdhasya śiṣyasya guravō guhyamapyuta 8 </i>	8
<i>tatra tatrāñjasā'yuşman bhavatā yadviniścitam puṃsāmēkāntataḥ śrēyastannaḥ śaṃsitumarhasi 9 </i>	9
<i>prāyēṅalpāyuṣaḥ sabhya kalāvasmin yugē janāḥ mandāḥ sumandamatayō mandabhāgyā hyupadrutāḥ 10 </i>	10
<i>bhūrīṇi bhūrikarmāṇi śrōtavyāni vibhāgaśaḥ ataḥ sādho'tra yatsāraṃ samuddhṛtya manīṣayā brūhi naḥ śraddadhānānāṃ yēnātmā samprasīdati 11 </i>	11
<i>sūta jānāsi bhadrāṃ tē bhagavān sātvatāṃ patiḥ dēvakyāṃ vasudēvasya jātō yasya cikīrṣayā 12 </i>	12
<i>tannaḥ śuśrūṣamāṇānāmarhasyaṅgānuvarṇitum yasyāvatārō bhūtānāṃ kṣēmāya ca bhavāya ca 13 </i>	13
<i>āpannaḥ saṃsṛtiṃ ghōrāṃ yannāma vivaśō gṛṇan tataḥ sadyō vimucyēta yadbibhēti svayaṃ bhayam 14 </i>	14

- yatpādasamśrayāḥ sūta munayaḥ praśamāyanāḥ |
sadyaḥ punantyupasprṣṭāḥ swardhunypō'nusēvayā || 15 ||* 15
- kō vā bhagavatastasya puṇyaślōkēdyakarmanāḥ |
śuddhikāmō na śṛṇuyādyaśaḥ kalimalāpaham || 16 ||* 16
- tasya karmāṇyudārāṇi parigītāni sūribhiḥ |
brūhi naḥ śraddadhānānāṃ līlayā dadhataḥ kalāḥ || 17 ||* 17
- athākhyāhi harērdhīmannavatāarakathāḥ śubhāḥ |
līlā vidadhataḥ svairamīśvarasyātmmāyayā || 18 ||* 18
- vayaṃ tu na vitṛpyāma uttamaślōkavikramē |
yacchr̥ṇvatāṃ rasajñānāṃ svādu svādu padē padē || 19 ||* 19
- kṛtavān kila vīryāṇi saha rāmēṇa kēśavaḥ |
atimartyāni bhagavān gūḍhaḥ kapaṭamānuṣaḥ || 20 ||* 20
- kalimāgatamājñāya kṣētrē'smin vaiṣṇavē vayam |
āsīnā dīrghasatrēṇa kathāyāṃ sakṣaṇā harēḥ || 21 ||* 21
- tvaṃ naḥ sandarśitō dhātrā dustaramṃ nistitīrṣatām |
kalimṃ sattvaharamṃ puṃsām karṇadhāra ivārṇavam || 22 ||* 22
- brūhi yōgēśvarē kṛṣṇē brahmaṇyē dharmavarmaṇi |
svām kāṣṭhāmadhunōpētē dharmaḥ kaṃ śaraṇaṃ gataḥ || 23 ||* 23

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē naimiṣṭyōpākhyānē prathamō'dhyāyaḥ ||*

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē dvitīyō'dhyāyaḥ ॥

vyāsa uvāca

iti sampraśnasamhr̥ṣṭō viprāṇāṃ raumahaṣaṇiḥ |
pratipūjya vacastēṣāṃ pravaktumupacakramē || 1 ||

24

sūta uvāca

yaṃ pravrajantamanupētamaṇṇakṛtyaṃ
dvaipāyanō virahakātara ājuhāva |
putrēti tanmayatayā taravō'bhinēdu -
staṃ sarvabhūtaḥṛdayaṃ munimānatō'smi || 2 ||

25

yaḥ svānubhāvamakhilaśrutisāramēka -

madhyātmadīpamatititīrṣatāṃ tamō'ndham |
saṃsāriṇāṃ karuṇayā'ha purāṇaguhyāṃ
taṃ vyāsasūnumupayāmi guruṃ munīnām || 3 ||

26

nārāyaṇaṃ namaskṛtya naraṃ caiva narōttamam |
dēvīm sarasvatīm vyāsaṃ tatō jayamudīrayēt || 4 ||

27

munayaḥ sādhu pṛṣṭō'haṃ bhavadbhirlōkamaṅgalam |
yatkṛtaḥ kṛṣṇasampraśnō yēnātmā suprasīdati || 5 ||

28

<i>sa vai puṃsāṃ parō dharmō yatō bhaktiradhōkṣajē ahaitukyapratihatā yayā'tmā samprasīdati 6 </i>	29
<i>vāsudēvē bhagavati bhaktiyōgaḥ prayōjitaḥ janayatyāśu vairāgyaṃ jñānaṃ ca yadahaitukam 7 </i>	30
<i>dharmāḥ svanuṣṭhitaḥ puṃsāṃ viṣvaksēnakathāsu yaḥ nōtpādayēdyadi ratiṃ śrama ēva hi kēvalam 8 </i>	31
<i>dharmasya hyāpavargyasya nārthō'rthāyōpakalpatē nārthasya dharmaikāntasya kāmō lābhāya hi smṛtaḥ 9 </i>	32
<i>kāmasya nēndriyaprītirlābhō jīvēta yāvatā jīvasya tattvajijñāsā nārthō yaścēha karmabhiḥ 10 </i>	33
<i>vadanti tattattvavidastattvaṃ yajjñānamadvayam brahmēti paramātmēti bhagavāniti śabdyatē 11 </i>	34
<i>tacchraddadhānā munayō jñānavairāgyayuktayā paśyantyātmani cātmānaṃ bhaktyā śrutagr̥hītayā 12 </i>	35
<i>ataḥ pumbhirdvijaśrēṣṭhā varṇāśramavibhāgaśaḥ svanuṣṭhitasya dharmasya saṃsiddhirharitōṣaṇam 13 </i>	36
<i>tasmādēkēna manasā bhagavān sātvatāṃ patiḥ śrōtavyaḥ kīrtitavyaśca dhyēyaḥ pūjyaśca nityadā 14 </i>	37
<i>yadanudhyāsinā yuktāḥ karmagranthinibandhanam chindanti kōvidāstasya kō na kuryātkathāratim 15 </i>	38
<i>śuśrūṣōḥ śraddadhānasya vāsudēvakathāruciḥ syānmahatsēvayā viprāḥ puṇyatīrthanīṣēvaṇāt 16 </i>	39

<i>śṛṅvatām svakathām kṛṣṇaḥ puṇyaśravaṇakīrtanaḥ hṛdyantaḥsthō hyabhadrāṇi vidhunōti suhṛtsatām 17 </i>	40
<i>naṣṭaprāyēṣvabhadrēṣu nityaṃ bhāgavatasēvayā bhagavatyuttamaślōkē bhaktirbhavati naiṣṭhikī 18 </i>	41
<i>tadā rajastamōbhāvāḥ kāmaloḥbhādayaśca yē cēta ētairanāviddham sthitaṃ sattvē prasīdati 19 </i>	42
<i>ēvaṃ prasannamanasō bhagavadbhaktiyōgataḥ bhagavattattvavijñānaṃ muktasaṅgasya jāyatē 20 </i>	43
<i>bhidyatē hṛdayagranthiśchidyantē sarvasaṃśayāḥ kṣīyantē cāsya karmāṇi dṛṣṭa ēvātmanīśvarē 21 </i>	44
<i>atō vai kavayō nityaṃ bhaktiṃ paramayā mudā vāsudēvē bhagavati kurvantyātmaprasādanīm 22 </i>	45
<i>sattvaṃ rajastama iti prakṛtērguṇāstaiḥ yuktaḥ paraḥ puruṣa ēka ihāsya dhattē sthityādayē hariviriñciharēti saṃjñāḥ śrēyāṃsi tatra khalu sattvatanōrṇṛṇām syuḥ 23 </i>	46
<i>pārthivāddāruṇō dhūmastasmādagnistrayīmayaḥ tamasastu rajastasmātsattvaṃ yadbrahmadarśanam 24 </i>	47
<i>bhējirē munayō'thāgrē bhagavantamadhōkṣajam sattvaṃ viśuddham kṣēmāya kalpantē yē'nu tāniha 25 </i>	48
<i>mumukṣavō ghōrarūpān hitvā bhūtapatīnatha nārāyaṇakalāḥ śāntā bhajanti hyanasūyavaḥ 26 </i>	49

<i>rajastamaḥprakṛtayaḥ samaśīlā bhajanti vai pitṛbhūtaprajēsādīn śriyaiśvaryaḥprajēpsavaḥ 27 </i>	50
<i>vāsudēvaparā vēdā vāsudēvaparā makhāḥ vāsudēvaparā yōgā vāsudēvaparāḥ kriyāḥ 28 </i>	51
<i>vāsudēvaramḥ jñānam vāsudēvaramḥ tapaḥ vāsudēvaparō dharmō vāsudēvaparā gatiḥ 29 </i>	52
<i>sa ēvēdamḥ sasarjāgrē bhagavānātmamāyayā sadasadrūpayā cāsau guṇamayyāguṇē vibhuḥ 30 </i>	53
<i>tayā vilasitēṣvēṣu guṇēṣu guṇavāniva antaḥpraviṣṭa ābhāti vijñānēna vijṛmbhitaḥ 31 </i>	54
<i>yathā hyavahitō vahnirdāruṣvēkaḥ svayōniṣu nānēva bhāti viśvātmā bhūtēṣu ca tathā pumān 32 </i>	55
<i>asau guṇamayairbhāvairbhūtasūkṣmēndriyātmabhiḥ svanirmitēṣu nirviṣṭō bhūktē bhūtēṣu tadguṇān 33 </i>	56
<i>bhāvayatyēṣa sattvēna lōkān vai lōkabhāvanaḥ līlāvatārānuratō dēvatiryañnarādiṣu 34 </i>	57

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāḥ saṃhitāyāḥ
prathamaskandhē naimiṣīyōpākhyānē dvitīyō'dhyāyaḥ ||*

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē tṛtīyō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

jagrḥē pauruṣaṃ rūpaṃ bhagavān mahadādibhiḥ |
sambhūtaṃ ṣōḍaśakalamādau lōkasisṛkṣayā || 1 || 58

yasyāmbhasi śayānasya yōganidrāṃ vitanvataḥ |
nābhihradāmbujādāsīd brahmā viśvasṛjāṃ patiḥ || 2 || 59

yasyāvayavasamaṣthānaiḥ kalpitō lōkavistarāḥ |
tadvai bhagavatō rūpaṃ viśuddhaṃ sattvamūrjitam || 3 || 60

paśyantyadō rūpamadabhracakṣuṣā
sahasrapādōrubhujānanādbhutam |
sahasramūrdhaśravaṇākṣināsikaṃ
sahasramaulyambarakuṇḍalōllasat || 4 || 61

ētannānavatārāṇāṃ nidhānaṃ bījamavyayam |
yasyāṃśāṃśēna sṛjyantē dēvatiryañnarādayaḥ || 5 || 62

sa ēva prathamāṃ dēvaḥ kaumāraṃ sargamāsthitaḥ |
cacāra duścaraṃ brahmā brahmacaryamakhaṇḍitam || 6 || 63

<i>dvitīyaṃ tu bhavāyāsyā rasātalagatāṃ mahīm uddharīṣyannupādatta yajñēśaḥ saukaram vapuḥ 7 </i>	64
<i>tṛtīyamṛṣisargaṃ ca dēvarṣitvamupētya saḥ tantram sātvatamācaṣṭa naiṣkarmyaṃ karmaṇām yataḥ 8 </i>	65
<i>turyē dharmakalāsargē naranārāyaṇāvṛṣī bhūtvā'tmōpaśamōpētamakarōd duścaram tapaḥ 9 </i>	66
<i>pañcamaḥ kapilō nāma siddhēśaḥ kālaviplutam prōvācāsurayē sāṅkhyam tattvagrāmavinirṇayam 10 </i>	67
<i>ṣaṣṭhē atrērapatyatvam vṛtaḥ prāptō'nasūyayā ānvīkṣikīmalarkāya prahlādādibhya ūcivān 11 </i>	68
<i>tataḥ saptama ākūtyāṃ rucēryajñō'bhyajāyata sa yāmādyaiḥ suragaṇairapātsvāyambhuvāntaram 12 </i>	69
<i>aṣṭamē mērudēvyāṃ tu nābhērjāta urukramaḥ darśayan vartma dhīrāṇām sarvāśramanamaskṛtam 13 </i>	70
<i>ṛṣibhīryācitō bhējē navamaṃ pārthivaṃ vapuḥ dugdhēmāmōṣadhīrviprāstēnāyaṃ sa uśattamaḥ 14 </i>	71
<i>rūpaṃ sa jagṛhē mātsyaṃ cākṣuṣōdadhisamplavē nāvyaṛōpya mahīmāyyāmapādvaivasvataṃ manum 15 </i>	72
<i>surāsurāṇāmudadhīm mathnatāṃ mandarācalam dadhrē kamaṭharūpēṇa pṛṣṭha ēkādaśē vibhuḥ 16 </i>	73
<i>dhānvantaram dvādaśamaṃ trayōdaśamamēva ca apāyayatsurānanyān mōhinyā mōhayan striyā 17 </i>	74

<i>caturdaśaṃ nārasimhaṃ bibhraddaityēndramūrjitam dadāra karajairvakṣasyērakāṃ kaṭakṛdyathā 18 </i>	75
<i>pañcadaśaṃ vāmanakaṃ kṛtvāgādadhvaraṃ balēḥ padatrayaṃ yācamānaḥ pratyāditsustriviṣṭapam 19 </i>	76
<i>avatārē ṣōḍaśamē paśyan brahmadruhō nṛpān triḥsaptakṛtvaḥ kupitō niḥkṣatrāmakarōnmahīm 20 </i>	77
<i>tataḥ saptadaśē jātaḥ satyavatyāṃ parāśarāt cakrē vēdatarōḥ śākhā dṛṣṭvā puṃsō'lpamēdhasaḥ 21 </i>	78
<i>naradēvatvamāpannaḥ surakāryacikīrṣayā samudranigrahādīni cakrē vīryāṇyataḥ param 22 </i>	79
<i>ēkōnaviṃśē viṃśatimē vṛṣṇiṣu prāpya janmanī rāmakṛṣṇāviti bhuvō bhagavānahaṛadbharam 23 </i>	80
<i>tataḥ kalau sampravṛttē sammōhāya suradviṣām buddhō nāmnājanasutaḥ kīkaṭeṣu bhaviṣyati 24 </i>	81
<i>athāsau yugasandhyāyāṃ dasyuprāyēṣu rājasu janitā viṣṇuyaśasō nāmnā kalkirjagatpatiḥ 25 </i>	82
<i>avatārā hyasaṅkhyēyā harēḥ sattvanidhērdvijāḥ yathāvidāsinaḥ kulyāḥ sarasaḥ syuḥ sahasraśaḥ 26 </i>	83
<i>rṣayō manavō dēvā manuputrā mahaujasāḥ kalāḥ sarvē harērēva saprajāpatayastathā 27 </i>	84
<i>ētē cāṃśakalāḥ puṃsaḥ kṛṣṇastu bhagavān svayam indrārivyākulaṃ lōkaṃ mṛḍayanti yugē yugē 28 </i>	85

janma guhyaṃ bhagavatō ya ētatprayatō naraḥ sāyaṃ prātargṛṇan bhaktyā duḥkhagrāmādvimucyatē 29	86
ētadrūpaṃ bhagavatō hyarūpasya cidātmanaḥ māyāguṇairviracitaṃ mahadādibhirātmani 30	87
yathā nabhasi mēghaughō rēṇurvā pāṛthivō'nilē ēvaṃ draṣṭari dṛśyatvamārōpitamabuddhibhiḥ 31	88
ataḥ paraṃ yadavyaktamavyūdhaguṇavyūhitam adrṣṭāśrutavastutvātsa jīvō yatpunarbhavaḥ 32	89
yatrēmē sadasadrūpē pratiṣiddhē svasaṃvidā avidyayā'tmani kṛtē iti tadbrahmadarśanam 33	90
yadyeṣōparatā dēvī māyā vaiśāradī matiḥ sampanna ēvēti vidurmahimni svē mahīyatē 34	91
ēvaṃ janmāni karmāṇi hyakarturajanasya ca varṇayanti sma kavayō vēdaguhyāni hr̥tpatēḥ 35	92
sa vā idaṃ viśvamamōghalīlaḥ sṛjatyavatyatti na sajjatē'smin bhūtēṣu cāntarhita ātmatantraḥ ṣāḍvargikaṃ jighrati ṣaḍguṇēśaḥ 36	93
na cāsya kaścinnipuṇēna dhātu - ravaiti jantuḥ kumanīṣa ūtīḥ nāmāni rūpāṇi manōvacōbhiḥ santanvatō naṭacaryāmivājñāḥ 37	94

sa vēda dhātuḥ padavīm parasya durantavīryasya rathāṅgapāṇēḥ yō'māyayā santatayānuvṛtṭyā bhajēta tatpādasarōjagandham 38	95
athēha dhanyā bhagavanta itthaṃ yadvāsudēvē'khilalōkanāthē kurvanti sarvātmakamātmabhāvaṃ na yatra bhūyaḥ parivarta ugraḥ 39	96
idaṃ bhāgavataṃ nāma purāṇaṃ brahmasammitam uttamaślōkacaritaṃ cakāra bhagavānṛṣiḥ 40	97
niḥśrēyasāya lōkasya dhanyaṃ svastyayanaṃ mahat tadidaṃ grāhayāmāsa sutamātmavatāṃ varam 41	98
sarvavēdētihāsānāṃ sāraṃ sāraṃ samuddhṛtam sa tu saṃśrāvayāmāsa mahārājaṃ parīkṣitam 42	99
prāyōpaviṣṭaṃ gaṅgāyāṃ parītaṃ paramarṣibhiḥ kṛṣṇē svadhāmōpagatē dharmajñānādibhiḥ saha 43	100
kalau naṣṭadrśāmēṣa purāṇārkō'dhunōditaḥ tatra kīrtayatō viprā viprarṣērbhūritējasah 44	101
ahaṃ cādhyagamaṃ tatra niviṣṭastadanugrahāt sō'haṃ vaḥ śrāvayiṣyāmi yathādhītaṃ yathāmati 45	102
iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ prathamaskandhē naimiṣīyōpākhyānē tṛtīyō'dhyāyaḥ	

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē caturthō'dhyāyaḥ ॥

vyāsa uvāca

iti bruvāṇaṃ saṃstūya munīnāṃ dīrghasatrinām |

vṛddhaḥ kulapatiḥ sūtaṃ bahvṛcaḥ śaunakō'bravīt || 1 ||

103

śaunaka uvāca

sūta sūta mahābhāga vada nō vadatāṃ vara |

kathāṃ bhāgavatīm puṇyāṃ yadāha bhagavāñchukaḥ || 2 ||

104

kasmin yugē pravṛttēyaṃ sthānē vā kēna hētunā |

kutaḥ sañcōditaḥ kṛṣṇaḥ kṛtavān saṃhitāṃ muniḥ || 3 ||

105

tasya putrō mahāyōgī samadṛṇnirvikalpakaḥ |

ēkāntamatirunnidrō gūḍhō mūḍha ivēyatē || 4 ||

106

dr̥ṣṭvānuyāntamṛṣimātmajamapyanagnaṃ

dēvyō hriyā paridadhurna sutasya citram |

tadvīkṣya pṛcchati munau jagadustavāsti

strīpumbhidā na tu sutasya viviktadr̥ṣṭēḥ || 5 ||

107

kathamālakṣitaḥ pauraḥ samprāptaḥ kurujāṅgalān |

unmattamūkajaḍavadvicaran gajasāhvayē || 6 ||

108

<i>kathaṃ vā pāṇḍavēyasya rājarṣērmuninā saha saṃvādaḥ samabhūttāta yatraiṣā sātvatī śrutiḥ 7 </i>	109
<i>sa gōdōhanamātraṃ hi gṛhēṣu gṛhamēdhinām avēkṣatē mahābhāgastīrthīkurvaṃstadāśramam 8 </i>	110
<i>abhimanyusutaṃ sūta prāhurbhāgavatōttamam tasya janma mahāścaryaṃ karmāṇi ca gṛṇīhi naḥ 9 </i>	111
<i>sa samrāṭ kasya vā hētōḥ pāṇḍūnāṃ mānavardhanaḥ prāyōpaviṣṭō gaṅgāyāmanādrtyādhirāṭ śriyam 10 </i>	112
<i>namanti yatpādanikētamātmanaḥ śivāya hānīya dhanāni śatravaḥ kathaṃ sa vīraḥ śriyamaṅga dustyajāṃ yuvaiṣatōtsraṣṭumahō sahāsubhiḥ 11 </i>	113
<i>śivāya lōkasya bhavāya bhūtayē ya uttamaślōkaparāyaṇā janāḥ jīvanti nātmārthamasau parāśrayaṃ mumōca nirvidya kutaḥ kalēvaram 12 </i>	114
<i>tatsarvaṃ naḥ samācakṣva pṛṣṭō yadiha kiñcana manyē tvāṃ viṣayē vācāṃ snātamanyatra chāndasāt 13 </i>	115
<i>sūta uvāca dvāparē samanuprāptē tṛtīyē yugaparyayē jātaḥ parāśarādyōgī vāsavyāṃ kalayā harēḥ 14 </i>	116
<i>sa kadācitsarasvatyā upasṛśya jalaṃ śuci viviktadēśa āsīna uditē ravimaṇḍalē 15 </i>	117

<i>parāvarajñāḥ sa ṛṣiḥ kālēnāvyaktaramhasā </i>	
<i>yugadharmavyatikaram prāptam bhuvi yugē yugē 16 </i>	118
<i>bhautikānām ca bhāvānām śaktihrāsam ca tatkr̥tam </i>	
<i>aśraddadhānān niḥsattvān durmēdhān hrasitāyusaḥ 17 </i>	119
<i>durbhagāṃśca janān vīkṣya munirdivyēna cakṣuṣā </i>	
<i>sarvavarṇāśramāṇām yaddadhyau hitamamōghadr̥k 18 </i>	120
<i>cāturhōtram karma śuddham prajānām vīkṣya vaidikam </i>	
<i>vyadadhādyajñasantatyai vēdamēkam caturvidham 19 </i>	121
<i>ṛgyajuḥsāmātharvākhyā vēdāścatvāra uddhṛtāḥ </i>	
<i>itihāsapurāṇam ca pañcamō vēda ucyatē 20 </i>	122
<i>tatrargvēdadharah pailaḥ sāmagō jaiminiḥ kaviḥ </i>	
<i>vaiśampāyana ēvaikō niṣṇātō yajuṣāmuta 21 </i>	123
<i>atharvāṅgirasāmāsītsumanturdāruṇō muniḥ </i>	
<i>itihāsapurāṇānām pitā mē rōmaharṣaṇaḥ 22 </i>	124
<i>ta ēta ṛṣayō vēdam svaṃ svaṃ vyasyannanēkadhā </i>	
<i>śiṣyaiḥ praśiṣyaistacchiṣyairvēdāstē śākhinō'bhavan 23 </i>	125
<i>ta ēva vēdā durmēdhairdhāryantē puruṣairiyathā </i>	
<i>ēvaṃ cakāra bhagavān vyāsaḥ kṛpaṇavatsalaḥ 24 </i>	126
<i>strīśūdradvijabandhūnām trayī na śrutigōcarā </i>	
<i>karmaśrēyasi mūḍhānām śrēya ēvaṃ bhavēdiha </i>	
<i>iti bhāratamākhyānaṃ kṛpayā muninā kṛtam 25 </i>	127

ēvaṃ pravṛttasya sadā bhūtānāṃ śrēyasi dvijāḥ |
sarvātmakēnāpi yadā nātuṣyaddhṛdayaṃ tataḥ || 26 || 128

nātiprasīdaddhṛdayaḥ sarasvatyāstaṭē śucau |
vitarkayan viviktastha idaṃ prōvāca dharmavit || 27 || 129

dhṛtavratēna hi mayā chandāṃsi guravō'gnayaḥ |
mānitā nirvyalikēna gṛhītaṃ cānuśāsanam || 28 || 130

bhāratavyapadēsēna hyāmnāyārthaśca darśitaḥ |
drśyatē yatra dharmādi strīśūdrādibhirapyuta || 29 || 131

tathāpi bata mē daihyō hyātmā caivātmanā vibhuḥ |
asampanna ivābhāti brahmavarcasyasattamaḥ || 30 || 132

kiṃ vā bhāgavatā dharmā na prāyēṇa nirūpitāḥ |
priyāḥ paramahaṃsānāṃ ta ēva hyacyutapriyāḥ || 31 || 133

tasyaivaṃ khilamātmānaṃ manyamānasya khidyataḥ |
kṛṣṇasya nāradō'bhyāgādāśramaṃ prāgudāhṛtam || 32 || 134

tamabhijñāya sahasā pratyutthāyāgataṃ muniḥ |
pūjayāmāsa vidhivannāradaṃ surapūjitam || 33 || 135

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē naimiṣīyōpākhyānē caturthō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē pañcamō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

atha taṃ sukhamāsīna upāsīnaṃ bṛhacchravāḥ |

dēvarṣiḥ prāha viprarṣiṃ vīṇāpāṇiḥ smayanniva || 1 ||

136

nārada uvāca

pārāśarya mahābhāga bhavataḥ kaccidātmanā |

parituṣyati śārīra ātmā mānasa ēva vā || 2 ||

137

jijñāsitaṃ susampannamapi tē mahadadbhutam |

kṛtavān bhārataṃ yastvaṃ sarvārthaparibr̥ṃhitam || 3 ||

138

jijñāsitamadhītaṃ ca yattadbrahma sanātanam |

athāpi śocasyātmānamakṛtārtha iva prabhō || 4 ||

139

vyāsa uvāca

astyēva mē sarvamideṃ tvayōktaṃ

tathāpi nātmā parituṣyatē mē |

tanmūlamavyaktamagādhabōdhaṃ

ṛcchāmahē tvā'tmabhavātmabhūtam || 5 ||

140

sa vai bhavān vēda samastaguhyā -

mupāsītō yatpuruṣaḥ purāṇaḥ |

parāvarēśō manasaiva viśvaṃ

sṛjatyavatyatti guṇairasaṅgaḥ || 6 ||

141

tvam paryaṭannarka iva trilōkī -

mantaścarō vāyurivātmasākṣī |

parāvarē brahmaṇi dharmatō vrataiḥ

snātasya mē nyūnamalaṃ vicakṣva || 7 ||

142

śrīnārada uvāca

bhavatānuditaprāyaṃ yaśō bhagavatō'malam |

yēnaivāsau na tuṣyēta manyē taddarśanaṃ khilam || 8 ||

143

yathā dharmādayaścārthā munivaryānukīrtitāḥ |

na tathā vāsudēvasya mahimā hyanuvarṇitāḥ || 9 ||

144

na yadvacaścitradaṃ harēryaśō

jagatpavitraṃ pragṛṇīta karhicit |

tadvāyasaṃ tīrthamuśanti mānasā

na yatra haṃsā niramantyuśikkṣayāḥ || 10 ||

145

tadvāgvisargō janatāghaviplavō

yasmin pratiślōkamabaddhavatyapi |

nāmānyanantasya yaśō'nkitāni yat

śṛṇvanti gāyanti grṇanti sādhaḥ || 11 ||

146

naiṣkarmyamapyacyutabhāvavarjitaṃ

na śōbhatē jñānamalaṃ nirañjanam |

kutaḥ punaḥ śaśvadabhadramīśvarē

na cārpitaṃ karma yadapyakāraṇam || 12 ||

147

athō mahābhāga bhavānamōghadṛk -

śuciśravāḥsatyاراتō dhṛtavrataḥ |

urukramasyākhilabandhamuktayē

samādhinānusmara tadvicēṣṭitam || 13 ||

148

tatō'nyathā kiñcana yadvivakṣataḥ

prthagdṛśastatkṛtarūpanāmabhiḥ |

na kutracitkvāpi ca duḥsthitā mati -

rlabhēta vātāhatanaurivāspadam || 14 ||

149

jugupsitaṃ dharmakṛtē'nuśāsataḥ

svabhāvaraktasya mahān vyatikramaḥ |

yadvākyatō dharma itī taraḥ sthitō

na manyatē tasya nivāraṇaṃ janaḥ || 15 ||

150

vicakṣaṇō'syārhati vēdituṃ vibhō -

ranantapārasya nivṛttitaḥ sukham |

pravartamānasya guṇairanātmana -

statō bhavān darśaya cēṣṭitaṃ vibhōḥ || 16 ||

151

tyaktvā svadharmam caraṇāmbujam harē -

rbhajannapakvō'tha patēttatō yadi |

yatra kva vābhadramabhūdamuṣya kiṃ

kō vārtha āptō'bhajatāṃ svadharmataḥ || 17 ||

152

tasyaiva hētōḥ prayatēta kōvidō

na labhyatē yadbhramatāmuparyadhaḥ |

tallabhyatē duḥkhavadanyataḥ sukham

kālēna sarvatra gabhīraramḥasā || 18 ||

153

na vai janō jātu kathañcanāvrajē -

nmukundasēvyanyavadaṅga saṃsṛtim |
smaran mukundāṅghryupagūhanaṃ puna -
rvihātumicchēna rasagrahō yataḥ || 19 ||

154

idaṃ hi viśvaṃ bhagavānivētarō

yatō jagatsthānanirōdhasambhavāḥ |
taddhi svayaṃ vēda bhavāṃstathāpi vai
prādēśamātraṃ bhavataḥ pradarsītam || 20 ||

155

tvamātmanā'tmānamavēhyamōghadr̥k -

parasyapuṃsaḥ paramātmanaḥ kalām |
ajaṃ prajātaṃ jagataḥ śivāya tan -
mahānubhāvābhyudayō'dhiganyatām || 21 ||

156

idaṃ hi puṃsastapasah śrutasya vā

sviṣṭasya sūktasya ca buddhidattayōḥ |
avicyutō'rthaḥ kavibhirnirūpitō
yaduttamaślōkaguṇānuvarṇanam || 22 ||

157

ahaṃ purātītabhavē'bhavaṃ munē

dāsyāstu kasyāścana vēdavādinām |
nirūpitō bālaka ēva yōgināṃ
śuśrūṣaṇē prāvṛṣi nirvivikṣatām || 23 ||

158

tē mayyapētākhilacāpalē'rbhakē

dāntē'dhṛtakrīḍanakē'nuvartini |
cakruḥ kṛpāṃ yadyapi tulyadarśanāḥ
śuśrūṣamāṇē munayō'lpabhāṣiṇi || 24 ||

159

- ucchiṣṭalēpānanumōditō dvijaiḥ
 sakṛtsma bhuñjē tadapāstakilbiṣaḥ |
 ēvaṃ pravṛttasya viśuddhacētasa -
 staddharma ēvātmaruciḥ prajāyatē || 25 || 160
- tatrānvahaṃ kṛṣṇakathāḥ pragāyatā -
 manugrahēṇāśṛṇavaṃ manōharāḥ |
 tāḥ śraddhayā mē'nupadaṃ viśṛṇvataḥ
 priyaśravasyaṅga mamābhavadrucīḥ || 26 || 161
- tasmiṃstadā labdharucērmahāmune
 priyaśravasyāskhalitā matirmama |
 yayāhamētatsadasatsvamāyayā
 paśyē mayi brahmaṇi kalpitaṃ parē || 27 || 162
- itthaṃ śaratprāvṛṣikāvṛtū harē -
 rviśṛṇvatō mē'nusavaṃ yaśō'malam |
 saṅkīrtyamānaṃ munibhirmahātmabhi -
 rbhaktiḥ pravṛttā'tmarajastamō'pahā || 28 || 163
- tasyaivaṃ mē'nuraktasya praśritasya hatainasah |
 śraddadhānasya bālasya dāntasyānucarasya ca || 29 || 164
- jñānaṃ guhyatamaṃ yattatsākṣādbhagavatōditam |
 anvavōcan gamiṣyantaḥ kṛpayā dīnavatsalāḥ || 30 || 165
- yēnaivāhaṃ bhagavatō vāsudēvasya vēdhasah |
 māyānubhāvamavidamaṃ yēna gacchanti tatpadaṃ || 31 || 166

<i>ētatsaṃsūcitaṃ brahmaṃstāpatrayacikitsitam yadiśvarē bhagavati karma brahmaṇi bhāvitam 32 </i>	167
<i>āmayō yaśca bhūtānāṃ jāyatē yēna suvrata tadēva hyāmayam dravyam na punāti cikitsitam 33 </i>	168
<i>ēvaṃ nṛṇāṃ kriyāyōgāḥ sarvē saṃsṛtihētavaḥ ta ēvātmavināśāya kalpantē kalpitāḥ parē 34 </i>	169
<i>yadatra kriyatē karma bhagavatparitōṣaṇam jñānaṃ yattadadhīnaṃ hi bhaktiyōgasamanvitam 35 </i>	170
<i>kurvāṇā yatra karmāṇi bhagavacchikṣayāsakṛt gṛṇanti guṇanāmāni kṛṣṇasyānusmaranti ca 36 </i>	171
<i>namō bhagavatē tubhyaṃ vāsudēvāya dhīmahi pradyumnāyāniruddhāya namaḥ saṅkarṣaṇāya ca 37 </i>	172
<i>iti mūrtyabhīdhānēna mantramūrtimamūrtikam yajatē yajñapurusaṃ sa samyagdarśanaḥ pumān 38 </i>	173
<i>imaṃ svaṇigamaṃ brahmannavētya madanuṣṭhitam adānmē jñānamaiśvaryaṃ svasmin bhāvaṃ ca kēśavaḥ 39 </i>	174
<i>tvamapyadabhraśruta viśrutaṃ vibhōḥ samāpyatē yēna vidāṃ bubhutsitam ākhyāhi duḥkhairmuhurarditātmanāṃ saṅklēsanirvāṇamuśanti nānyathā 40 </i>	175
<i> iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ prathamaskandhē vyāsanāradasaṃvādē pañcamō'dhyāyaḥ </i>	

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē ṣaṣṭhō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

ēvaṃ niśamya bhagavān dēvarṣerjanma karma ca |
bhūyaḥ papraccha taṃ brahman vyāsaḥ satyavatīsutaḥ || 1 || 176

vyāsa uvāca

bhikṣubhirvipravasitē vijñānādēṣṭrbhistava |
vartamānō vayasyādyē tataḥ kimakarōdbhavān || 2 || 177

svāyambhuva kayā vṛtṭyā vartitaṃ tē paraṃ vayaḥ |
kathaṃ cēdamudasrākṣiḥ kālē prāptē kalēvaram || 3 || 178

prākkalpaviṣayāmētāṃ smṛtiṃ tē surasattama |
na hyēṣa vyavadhātkāla ēṣa sarvanirākṛtiḥ || 4 || 179

nārada uvāca

bhikṣubhirvipravasitē vijñānādēṣṭrbhirmama |
vartamānō vayasyādyē tata ētadakāraṣam || 5 || 180

ēkātmajā mē janani yōṣinmūdhā ca kiṅkarī |
māyātmaṣṭhē'nanyagatau cakrē snēhānubandhanam || 6 || 181

<i>sāsvatantrā na kalpā'sīdyōgakṣēmaṃ mamēcchatī </i>	
<i>īśasya hi vaśē lōkō yōṣā dārumayī yathā 7 </i>	182
<i>ahaṃ ca tadbrahmakulē uṣivāṃstadapēkṣayā </i>	
<i>digdēśakālāvyutpannō bālakaḥ pañcahāyanaḥ 8 </i>	183
<i>ēkadā nirgatāṃ gēhādduhantīm niśi gāṃ pathi </i>	
<i>sarpō'daśatpadā sprṣṭaḥ kṛpaṇāṃ kālacōditaḥ 9 </i>	184
<i>tadā tadahamīśasya bhaktānāṃ śamabhīpsataḥ </i>	
<i>anugrahaṃ manyamānaḥ prātiṣṭhaṃ diśamuttarām 10 </i>	185
<i>sphītāñjanapadāṃstatra puragrāmavrajākarān </i>	
<i>khēṭakharvaṭavāṭīśca vanānyupavanāni ca 11 </i>	186
<i>citradhātuvicitrādrīnibhabhagnabhujadrumān </i>	
<i>jalāśayāñchivajalānnalinīḥ surasēvitāḥ 12 </i>	187
<i>citrasvanaiḥ patrarathairvibhramadbhramaraśriyaḥ </i>	
<i>nalavēṇuśarastambakuśakīcakagahvaram 13 </i>	188
<i>ēka ēvātiyātō'hamadrākṣaṃ vipinaṃ mahat </i>	
<i>ghōraṃ pratibhayākāraṃ vyālōlūkaśivājiram 14 </i>	189
<i>pariśrāntēndriyātmāhaṃ tṛtparītō bubhukṣitaḥ </i>	
<i>snātvā pītvā hradē nadyā upasprṣṭō gataśramaḥ 15 </i>	190
<i>tasminnirmanujē'raṇyē pippalōpastha āsthitaḥ </i>	
<i>ātmanā'tmānamātmasthaṃ yathāśrutamacintayam 16 </i>	191
<i>dhyāyataścaraṇāmbhōjaṃ bhāvanirjitacētasā </i>	
<i>autkaṇṭhyāśrukalākṣasya hṛdyāsīnmē śanairhariḥ 17 </i>	192

<i>prēmātibharanirbhinnapulakāṅgō'tinirvṛtaḥ </i>	
<i>ānandasamplavē līnō nāpaśyamubhayaṃ munē 18 </i>	193
<i>rūpaṃ bhagavatō yattanmanaḥkāntaṃ śucāpaham </i>	
<i>apaśyan sahasōttasthē vaiklavyāddurmanā iva 19 </i>	194
<i>didṛkṣustadahaṃ bhūyaḥ praṇidhāya manō hṛdi </i>	
<i>vīkṣamāṇō'pi nāpaśyamavitṛpta ivāturaḥ 20 </i>	195
<i>ēvaṃ yatantaṃ vijanē māmāhāgōcarō girām </i>	
<i>gambhīraślakṣṇayā vācā śucaḥ praśamayanniva 21 </i>	196
<i>hantāsmiñjanmani bhavānmā māṃ draṣṭumihārhati </i>	
<i>avīpakvakaśāyāṇāṃ durdarśō'haṃ kuyōginām 22 </i>	197
<i>sakṛdyaddarśitaṃ rūpamētatkāmāya tē'nagha </i>	
<i>matkāmaḥ śanakaiḥ sādhuḥ sarvān muñcati hṛcchayān 23 </i>	198
<i>satsēvayādīrghayā tē jātā mayi dṛḍhā matiḥ </i>	
<i>hitvāvadyamimaṃ lōkaṃ gantā majjanatāmasi 24 </i>	199
<i>matirmayi nibaddhēyaṃ na vipadyēta karhicit </i>	
<i>prajāśarganirōdhē'pi smṛtiśca madanugrahāt 25 </i>	200
<i>ētāvaduktvōpararāma tanmaha -</i>	
<i>dbhūtaṃ nabhōliṅgamaliṅgamīśvaram </i>	
<i>ahaṃ ca tasmai mahatāṃ mahīyasē</i>	
<i>śīrṣṇāvanāmaṃ vidadhē'nukampitaḥ 26 </i>	201
<i>nāmānyanantasya hatatrapaḥ paṭhan</i>	
<i>guhyāni bhadrāṇi kṛtāni ca smaran </i>	

<i>gāṃ paryaṭaṃstuṣṭamanā gatasprahaḥ kālaṃ pratīkṣan vimadō vimatsaraḥ 27 </i>	202
<i>ēvaṃ kṛṣṇamatērbrahmannasaktasyāmalātmanaḥ kālaḥ prādurabhūtkālē taḍitsaudāmanī yathā 28 </i>	203
<i>prayujyamānē mayi tāṃ śuddhāṃ bhāgavatīm tanum ārabdhakarmanirvāṇō nyapatatpāñcabhautikaḥ 29 </i>	204
<i>kalpānta idamādāya śayānē'mbhasyudanvataḥ śīsayiṣōranuprāṇaṃ viviśē'ntarahaṃ vibhōḥ 30 </i>	205
<i>sahasrayugaparyantē utthāyēdaṃ sisṛkṣataḥ marīcimīsrā ṛṣayaḥ prāṇēbhyō'haṃ ca jajñirē 31 </i>	206
<i>antarbahiśca lōkāṃstrīn paryēmyaskanditavrataḥ anugrahān mahāviṣṇōravighātagatiḥ kvacit 32 </i>	207
<i>dēvadattāmimāṃ viṇāṃ svarabrahmavibhūṣitām mūrcchayitvā harikathāṃ gāyamānaścarāmyaham 33 </i>	208
<i>pragāyataḥ svavīryāṇi tīrthapādaḥ priyaśravāḥ āhūta iva mē śīghraṃ darśanaṃ yāti cētasi 34 </i>	209
<i>ētaddhyāturacittānāṃ mātrāsparsēcchayā muhuḥ bhavasindhuplavō drṣṭō haricaryānuvarṇanam 35 </i>	210
<i>yamādibhiryōgapathaiḥ kāmaloḥbhahatō muhuḥ mukundasēvayā yadvattathā'tmāddhā na sām्यati 36 </i>	211
<i>sarvaṃ tadidamākhyātaṃ yatprṣṭō'haṃ tvayānagha janmakarmarahasyaṃ mē bhavataścātmatōṣaṇam 37 </i>	212

sūta uvāca

ēvaṃ sambhāṣya bhagavānnāradō vāsavīsutam |

āmantrya vīṇāṃ raṇayan yayau yādṛcchikō muniḥ || 38 ||

213

ahō dēvarṣirdhanyō'yaṃ yatkīrtiṃ śārṅgadhanvanaḥ |

gāyan mādyannidaṃ tantryā ramayatyāturaṃ jagat || 39 ||

214

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē vyāsanāradasaṃvādē śaṣṭhō'dhyāyaḥ ||*

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē saptamō'dhyāyaḥ ॥

śaunaka uvāca

nirgatē nāradē sūta bhagavān bādarāyaṇaḥ |

śrutavāṃstadabhiprētaṃ tataḥ kimakarōdvibhuḥ || 1 ||

215

sūta uvāca

brahmanadyāṃ sarasvatyāmāśramaḥ paścimē taṭē |

śamyāprāsa iti prōkta ṛṣiṇāṃ satravardhanaḥ || 2 ||

216

tasmin sva āśramē vyāsō badarīṣaṇḍamaṇḍitē |

āsīnō'pa upasprśya praṇidadhyau manaḥ svayam || 3 ||

217

bhaktiyōgēna manasi samyak praṇihitē'malē |

apaśyatpuruṣaṃ pūrvaṃ māyāṃ ca tadapāśrayām || 4 ||

218

yayā sammōhitō jīva ātmānaṃ triguṇātmakam |

parō'pi manutē'narthaṃ tatkr̥taṃ cābhipadyatē || 5 ||

219

anarthōpaśamaṃ sākṣādbhaktiyōgamadhōkṣajē |

lōkasyājānatō vidvāṃścakrē sātvatasaṃhitām || 6 ||

220

yasyāṃ vai śrūyamāṇāyāṃ kṛṣṇē paramapūruṣē |

bhaktirutpadyatē puṃsaḥ śōkamōhabhayāpahā || 7 ||

221

sa saṃhitāṃ bhāgavatīṃ kṛtvānukramya cātmajam |
śukamadyāpayāmāsa nivṛttinirataṃ muniḥ || 8 || 222

śaunaka uvāca

sa vai nivṛttinirataḥ sarvatrōpēkṣakō muniḥ |
kasya vā bṛhatīmētāmātmārāmaḥ samabhyasat || 9 || 223

sūta uvāca

ātmārāmāśca munayō nirgranthā apyurukramē |
kurvantyahaitukīṃ bhaktimitthambhūtaguṇō hariḥ || 10 || 224

harērguṇākṣiptamatirbhagavān bādarāyaṇiḥ |
adhyagānmahadākhyānaṃ nityaṃ viṣṇujanapriyaḥ || 11 || 225

parīkṣitō'tha rājarṣērjanmakarmavilāpanam |
saṃsthāṃ ca pāṇduputrāṇāṃ vaksyē kṛṣṇakathodayam || 12 || 226

yadā mṛdhē kauravasṛñjayānāṃ

vīrēśvathō vīragatiṃ gatēsu |

vṛkōdarāviddhagadābhimarśa -

bhagnōrudanḍē dhṛtarāṣṭraputrē || 13 || 227

bhartuḥ priyaṃ drauṇiriti sma paśyan

kṛṣṇāsutānāṃ svapatāṃ śirāṃsi |

upāharad vipriyamēva tasya

jugupsitaṃ karma vigarhayanti || 14 || 228

mātā śīsūnāṃ nidhanaṃ sutānāṃ

niśamya ghōraṃ paritapyamānā |

tadārudadbāṣpakalākulākṣī

tāṃ sāntvayannāha kirīṭamālī || 15 ||

229

tadā śucastē pramṛjāmi bhadre

yadbrahmabandhōḥ śira ātatāyinaḥ |

gāṇḍīvamuktairviśikhairupāharē

tvā”kramya yatsnāsyasi dagdhaputrā || 16 ||

230

iti priyāṃ valguvicitrajalpaiḥ

sa sāntvayitvācyutamitrasūtaḥ |

anvādravaddaṃśita ugradhanvā

kapidhvajō guruputraṃ rathēna || 17 ||

231

tamāpatantaṃ sa vilakṣya dūrāt

kumārahōdvignamanā rathēna |

parādravatprāṇaparīpsururvyāṃ

yāvadgamaṃ rudrabhayādyathārkaḥ || 18 ||

232

yadāśaraṇamātmānamaiḥṣata śrāntavājinam |

astram brahmaśirō mēnē āmatrāṇam dvijātmajaḥ || 19 ||

233

athōpasprṣya salilaṃ sandadhē tatsamāhitaḥ |

ajānannupasaṃhāraṃ prāṇakṛcchra upasthitē || 20 ||

234

tataḥ prāduṣkṛtaṃ tējaḥ pracaṇḍaṃ sarvatōdiśam |

prāṇāpadamabhiprēkṣya viṣṇuṃ jiṣṇuruvāca ha || 21 ||

235

arjuna uvāca

kṛṣṇa kṛṣṇa mahābāhō bhaktānāmabhayaṅkara |

tvamēkō dahyamānānāmapavargō'si saṃsṛtēḥ || 22 ||

236

tvamādyah puruṣaḥ sāksādīśvaraḥ prakṛtēḥ paraḥ māyāṃ vyudasya cicchaktyā kaivalyē sthita ātmani 23	237
sa ēva jīvalōkasya māyāmōhitacētasah vidhatsē svēna vīryēṇa śrēyō dharmādīlakṣaṇam 24	238
tathāyaṃ cāvatārastē bhuvō bhārajihīrṣayā svānāṃ cānanyabhāvānāmanudhyānāya cāsakṛt 25	239
kimidaṃ svitkutō vēti dēvadēva na vēdmyaham sarvatōmukhamāyāti tējaḥ paramadāruṇam 26	240
śrībhagavānuvāca vētthēdaṃ drōṇaputrasya brāhmamastraṃ pradarśitam naivāsau vēda saṃhāraṃ prāṇabādha upasthitē 27	241
na hyasyānyatamaṃ kiñcidastraṃ pratyavakarśanam jahyastratēja unnaddhamastrajñō hyastratējasā 28	242
sūta uvāca śrutvā bhagavatā prōktaṃ phālgunaḥ paravīrahā spṛṣṭvāpastam parikramya brāhmaṃ brāhmāya sandadhē 29	243
saṃhatyānyōnyamubhayōstējasī śarasamvṛtē āvṛtya rōdasī khaṃ ca vavṛdhātē'rkavahnivat 30	244
drṣṭvāstratējastu tayōstrīn lōkān pradahan mahat dahyamānāḥ prajāḥ sarvāḥ sām̐vartakamamaṃsata 31	245
prajōpaplavamālakṣya lōkavyatikaram ca tam mataṃ ca vāsudēvasya sañjahārārjunō dvayam 32	246

tata āsādyā tarasā dāruṇaṃ gautamīsutam babandhāmarṣatāmṛākṣaḥ paśuṃ raśanayā yathā 33	247
śibirāya ninīṣantaṃ dāmnā baddhvā ripuṃ balāt prāhārjunaṃ prakupitō bhagavānambujēkṣaṇaḥ 34	248
mainaṃ pārthārhasi trātuṃ brahmabandhumimaṃ jahi yō'sāvanāgasah suptānavadhīnniśi bālakān 35	249
mattaṃ pramattamunmattaṃ suptaṃ bālaṃ striyaṃ jaḍam prapannaṃ virathaṃ bhītaṃ na ripuṃ hanti dharmavit 36	250
svaprāṇān yaḥ paraprāṇaiḥ prapuṣṇātyaghrṇaḥ khalaḥ tadvadhastasya hi śrēyō yaddōṣādyātyadhaḥ pumān 37	251
pratiśrutaṃ ca bhavatā pāñcālyai śṛṇvatō mama āhariṣyē śīrastasya yastē mānini putrahā 38	252
tadasau vadhyatāṃ pāpa ātatāyyātmabandhuhā bhartuśca vipriyaṃ vīra kṛtavān kulapāṃsanaḥ 39	253
ēvaṃ parīkṣatā dharmāṃ pārthaḥ kṛṣṇēna cōditaḥ naicchaddhantaṃ gurusutaṃ yadyapyātmahanaṃ mahān 40	254
athōpētya svaśibiraṃ gōvindapriyasārathiḥ nyavēdayattaṃ priyāyai śōcantiyā ātmajān hatān 41	255
tathā'hṛtaṃ paśuvatpāśabaddha - mavāṇmukhaṃ karmajugupsitēna nirīkṣya kṛṣṇāpakṛtaṃ gurōḥ sutam vāmasvabhāvā kṛpayā nanāma ca 42	256

uvāca cāsahantyaśya bandhanānayanam satī mucyatām mucyatāmēṣa brāhmaṇō nitarām guruḥ 43	257
sarahasyō dhanurvēdaḥ savisargōpasamyamaḥ astragrāmaśca bhavatā śikṣitō yadanugrahāt 44	258
sa ēṣa bhagavān drōṇaḥ prajārūpēṇa vartatē tasyātmanō'rdham patnyāstē nānvagādvīrasūḥ kṛpī 45	259
taddharmajña mahābhāga bhavadbhīrgauravam kulam vṛjinaṃ nārhati prāptum pūjyaṃ vandyamabhīkṣṇaśaḥ 46	260
mā rōdīdasya jananī gautamī patidēvatā yathāham mṛtavatsā'rtā rōdimyaśrumukhī muhuḥ 47	261
yaiḥ kōpitaṃ brahmakulaṃ rājanyairajitātmabhiḥ tatkulaṃ pradahatyāśu sānubandham śucārpitam 48	262
sūta uvāca dharmyaṃ nyāyyaṃ sakaruṇaṃ nirvyalīkaṃ samaṃ mahat rājā dharmasutō rājñyāḥ pratyānandadvacō dvijāḥ 49	263
nakulaḥ sahadēvaśca yuyudhānō dhanañjayaḥ bhagavān dēvakīputrō yē cānyē yāśca yōṣitaḥ 50	264
tatrāhāmarṣitō bhīmastasya śrēyān vadhaḥ smṛtaḥ na bharturnātmanaścārthē yō'han suptān śīsūn vṛthā 51	265
niśamyā bhīmagaditaṃ draupadyāśca caturbhujāḥ ālōkya vadanam sakhyuridamāha hasanniva 52	266

śrīkṛṣṇa uvāca

brahmabandhurna hantavya ātatāyī vadhārhaṇaḥ |

mayaiṅvōbhayamāmnātaṃ paripāhyanuśāsanam || 53 ||

267

kuru pratiśrutam satyam yattatsāntvayatā priyām |

priyam ca bhīmasēnasya pāñcālyā mahyamēva ca || 54 ||

268

sūta uvāca

arjunaḥ sahasā'jñāya harērhārdamathāsinā |

maṇiṃ jahāra mūrdhanyaṃ dvijasya sahamūrdhajam || 55 ||

269

vimucya raśanābaddham bālahatyāhataprabham |

tējasā maṇinā hīnaṃ śibirānnirayāpayat || 56 ||

270

vapanaṃ draviṇādānaṃ sthānānniryāpaṇaṃ tathā |

ēṣa hi brahmabandhūnāṃ vadhō nānyō'sti daihikaḥ || 57 ||

271

putrasōkāturāḥ sarvē pāṇḍavāḥ saha kṛṣṇayā |

svānāṃ mṛtānāṃ yatkr̥tyaṃ cakrurnirharaṇādikam || 58 ||

272

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē drauṇinigrahō nāma saptamō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē aṣṭamō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

atha tē samparētānāṃ svānāmudakamicchatām |

dātum sakṛṣṇā gaṅgāyāṃ puraskṛtya yayuḥ striyaḥ || 1 ||

273

tē ninīyōdakam sarvē vilapya ca bhṛśam punaḥ |

āplutā haripādābjarajaḥpūtasarijalē || 2 ||

274

tatrāsīnam kurupatiṃ dhṛtarāṣṭram sahanujam |

gāndhārīṃ putrasōkārtām pṛthām kṛṣṇām ca mādhaveḥ || 3 ||

275

sāntvayāmāsa munibhirhatabandhūñchucārpitān |

bhūtēṣu kālasya gatiṃ darśayannapratikriyām || 4 ||

276

sādhayitvājātaśatrōḥ svaṃ rājyaṃ kitavairhṛtam |

ghātayitvāsatō rājñāḥ kacasparsākṣatāyusaḥ || 5 ||

277

yājayitvāśvamēdhaistaṃ tribhiruttamakalpakaiḥ |

tadyaśaḥ pāvanaṃ dikṣu śatamanyōrivātanōt || 6 ||

278

āmantrya pāṇduputrāṃśca śainēyōddhavasamṃyutaḥ |

dvaipāyanādibhirvipraiḥ pūjitaiḥ pratipūjitaḥ || 7 ||

279

<i>gantum kṛtamatirbrahman dvārakāṃ rathamāsthitaḥ upalēbhē'bhidhāvantīmuttarāṃ bhayavihvalām 8 </i>	280
<i>uttarōvāca</i>	
<i>pāhi pāhi mahāyōgin dēvadēva jagatpatē nānyaṃ tvadabhayaṃ paśyē yatra mṛtyuḥ parasparam 9 </i>	281
<i>abhidravati māmīśa śarastaptāyasō vibhō kāmaṃ dahatu māṃ nātha mā mē garbhō nipātyatām 10 </i>	282
<i>sūta uvāca</i>	
<i>upadhārya vacastasyā bhagavān bhaktavatsalaḥ apāṇḍavamidaṃ kartum drauṇērastramabudhyata 11 </i>	283
<i>tarhyēvātha munīśrēṣṭha pāṇḍavāḥ pañca sāyakān ātmanō'bhimukhān dīptānālakṣyāstrāṇyupādaduḥ 12 </i>	284
<i>vyasanaṃ vīkṣya tattēśāmananyaviṣayātmanām sudarśanēna svāstrēṇa svānāṃ rakṣāṃ vyadhādvibhuḥ 13 </i>	285
<i>antaḥsthaḥ sarvabhūtānāmātmā yōgēśvarō hariḥ svamāyayā'vr̥ṇōdgarbhaṃ vairātyāḥ kurutantavē 14 </i>	286
<i>yadyapyastram brahmaśirastvamōghaṃ cāpratikriyam vaiṣṇavaṃ tēja āsādya samaśāmyadbhṛgūdvaha 15 </i>	287
<i>mā maṃsthā hyētadāścaryaṃ sarvāścaryamayē'cyutē ya idaṃ māyayā dēvyā sṛjatyavati hantyajah 16 </i>	288
<i>brahmatējōvinirmuktairātmajaiḥ saha kṛṣṇayā prayāṇābhimukhaṃ kṛṣṇamidamāha pṛthā satī 17 </i>	289

kuntyuvāca

namasyē puruṣaṃ tvā'dyamīśvaraṃ prakṛtēḥ param |

alakṣyaṃ sarvabhūtānāmantarabahiravasthitam || 18 ||

290

māyājavanikācchannamajñādhōkṣajamavyayam |

na lakṣyasē mūḍhadṛśā naṭō nāṭyadharō yathā || 19 ||

291

tathā paramahaṃsānāṃ munīnāmamalātmanām |

bhaktiyōgavidhānārthaṃ kathaṃ paśyēma hi striyaḥ || 20 ||

292

kṛṣṇāya vāsudēvāya dēvakīnandanāya ca |

nandagōpakumārāya gōvindāya namō namaḥ || 21 ||

293

namaḥ paṅkajanābhāya namaḥ paṅkajamālinē |

namaḥ paṅkajanētrāya namastē paṅkajāṅghrayē || 22 ||

294

yathā hṛṣīkēśa khalēna dēvakī

kaṃsēna ruddhāticiraṃ śucārpitā |

vimōcitāhaṃ ca sahātmajā vibhō

tvayaiva nāthēna muhurvipadgaṇāt || 23 ||

295

viśānmahāgnēḥ puruṣādadarśanā -

dasatsabhāyā vanavāsakṛcchrataḥ |

mṛdhē mṛdhē'nēkamahārathāstratō

drauṇyastrataścāsma harē'bhirakṣitāḥ || 24 ||

296

vipadaḥ santu naḥ śaśvattatra tatra jagadgurō |

bhavatō darśanaṃ yatsyādapunarbhavadarśanam || 25 ||

297

janmaīśvaryaśrutaśrībhirēdhamānamadaḥ pumān |

naivārhatyabhīdhātuṃ vai tvāmakiñcanagōcaram || 26 ||

298

<i>namō'kiñcanavittāya nivṛttaguṇavṛttayē </i>	
<i>ātmārāmāya śāntāya kaivalyapatayē namaḥ 27 </i>	299
<i>manyē tvāṃ kālamīśānamanādinidhanaṃ vibhum </i>	
<i>samaṃ carantaṃ sarvatra bhūtānāṃ yanmithaḥ kaliḥ 28 </i>	300
<i>na vēda kaścīdbhagavaṃścikīrṣitaṃ</i>	
<i>tavēhamānasya nṛṇāṃ viḍambanam </i>	
<i>na yasya kaścīddayitō'sti karhici -</i>	
<i>ddvēṣyaśca yasminviṣamā matirṇṛṇām 29 </i>	301
<i>janma karma ca viśvātmannajasyākarturātmanaḥ </i>	
<i>tiryāṅṇṛṣiṣu yādaḥsu tadatyantaviḍambanam 30 </i>	302
<i>gōpyādādē tvayi kṛtāgasi dāma tāva -</i>	
<i>dyā tē daśāśrukalilāñjanasambhramākṣam </i>	
<i>vaktraṃ ninīya bhayabhāvanayā sthitasya</i>	
<i>sā māṃ vimōhayati bhīrapi yadbibhēti 31 </i>	303
<i>kēcidāhurajaṃ jātaṃ puṇyaślōkasya kīrtayē </i>	
<i>yadōḥ priyasyānvavāyē malayasyēva candanam 32 </i>	304
<i>aparē vasudēvasya dēvakyāṃ yācitō'bhyagāt </i>	
<i>ajastvamasya kṣēmāya vadhāya ca suradviṣām 33 </i>	305
<i>bhārāvatāraṇāyānyē bhuvō nāva ivōdadhau </i>	
<i>sīdantyā bhūribhārēṇa jātō hyātmabhuvārthitaḥ 34 </i>	306
<i>bhavē'smin kliṣyamānānāmavidyākāmakarmabhiḥ </i>	
<i>śravaṇasmarāṇārḥāṇi kariṣyanniti kēcana 35 </i>	307

śṛṅvanti gāyanti gr̥ṇantya**bhīkṣṇaśaḥ**

smaranti nandanti tavēhitam janāḥ |

ta ēva paśyantyacirēṇa tāvakaṃ

bhavapravāhōparamaṃ padāmbujam || 36 ||

308

apyadya nastvaṃ svakṛtēhita prabhō

jihāsasi svitsuhṛdō'nujīvinaḥ |

yēṣāṃ na cānyadbhavataḥ padāmbujā -

tparāyaṇaṃ rājasu yōjitāṃhasām || 37 ||

309

kē vayaṃ nāmarūpābhyāṃ yadubhiḥ saha pāṇḍavāḥ |

bhavatō'darśanaṃ yarhi hr̥ṣīkāṇāmivēśituḥ || 38 ||

310

nēyaṃ śōbhiṣyatē tatra yathēdānīm gadādhara |

tvatpadairāṅkitā bhāti svalakṣaṇavilakṣitaiḥ || 39 ||

311

imē janapadāḥ svṛddhāḥ supakvauṣadhivīrudhaḥ |

vanādrinadyudanvantō hyēdhantē tava vīkṣitaiḥ || 40 ||

312

atha viśvēśa viśvātman viśvamūrtē svakēṣu mē |

snēhapāśamimaṃ chindhi dṛḍhaṃ pāṇḍuṣu vṛṣṇiṣu || 41 ||

313

tvayi mē'nanyaviṣayā matirmadhupaṭē'sakṛt |

ratimudvahatādaddhā gaṅgēvaughamudanvati || 42 ||

314

śrīkṛṣṇa kṛṣṇasakha vṛṣṇyṛṣabhāvanidhruḡ -

rājanyavaṃśadahanānapavargavīrya |

gōvinda gōdvijasurārtiharāvatāra

yōgēśvarākhilagurō bhagavan namastē || 43 ||

315

sūta uvāca

pr̥thayētthaṃ kalapadaiḥ pariṇūtākḥilodayaḥ |

mandaṃ jahāsa vaikuṅṭhō mōhayanniva māyayā || 44 ||

316

tāṃ bādhamityupāmantrya praviśya gajasāhvayam |

striyaśca svapuraṃ yāsyān prēmṇā rājñā nivāritaḥ || 45 ||

317

vyāsādyairīśvarēhājñaiḥ kṛṣṇēnādbhutakarmanā |

prabōdhitō'pītihāsairnābudhyata śucārpitaḥ || 46 ||

318

āha rājā dharmasutaścintayan suhr̥dāṃ vadham |

prākṛtēnātmanā viprāḥ snēhamōhavaśaṃ gataḥ || 47 ||

319

ahō mē paśyatājñānaṃ hr̥di rūḍhaṃ durātmanaḥ |

pārakyasyaiva dēhasya bahvyō mē'kṣauhiṇīrhatāḥ || 48 ||

320

bāladvijasuhṛṇmitrapitṛbhrāṭṛgurudruhaḥ |

na mē syānnirayānmōkṣō hyapi varṣāyutāyutaiḥ || 49 ||

321

nainō rājñāḥ prajābharturdharmayuddhē vadhō dviṣām |

iti mē na tu bōdhāya kalpatē śāsanam vacaḥ || 50 ||

322

strīṇāṃ maddhatabandhūnāṃ drōhō yō'sāvihōtthitaḥ |

karmabhirgṛhamēdhīyairnāhaṃ kalpō vyapōhitum || 51 ||

323

yathā paṅkēna paṅkāmbhaḥ surayā vā surākṛtam |

bhūtahatyāṃ tathaivaikāṃ na yajñairmārṣṭumarhati || 52 ||

324

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē kuntīstutiryudhiṣṭhirānutāpō nāmāṣṭamō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē navamō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

iti bhītaḥ prajādrōhātsarvadharmavivitsayā |

tatō vinaśanamḥ prāgādyatra dēvavratō'patat || 1 ||

325

tadā tē bhrātaraḥ sarvē sadaśvaiḥ svarṇabhūṣitaiḥ |

anvagacchan rathairviprā vyāsadhaumyādayastathā || 2 ||

326

bhagavānapi viprarṣē rathēna sadhanañjayaḥ |

sa tairvyarōcata nṛpaḥ kubēra iva guhyakaiḥ || 3 ||

327

drṣṭvā nipatitaḥ bhūmau divaścyutamivāmaram |

praṇēmuh pāṇḍavā bhīṣmaḥ sānugāḥ saha cakriṇā || 4 ||

328

tatra brahmarṣayaḥ sarvē dēvarṣayaśca sattama |

rājarṣayaśca tatrāsan draṣṭuḥ bharatapuṅgavam || 5 ||

329

parvatō nāradō dhaumyō bhagavān bādarāyaṇaḥ |

brhadaśvō bharadvājaḥ saśiśyō rēṇukāsutaḥ || 6 ||

330

vasiṣṭha indrapramadastritō gṛtsamadō'sitaḥ |

kakṣivān gautamō'triśca kauśikō'tha sudarśanaḥ || 7 ||

331

<i>anyē ca munayō brahman brahmarātādayō'malāḥ </i>	
<i>śiṣyairupētā ājagmuḥ kaśyapāṅgirasādayaḥ 8 </i>	332
<i>tān samētān mahābhāgānupalabhya vasūttamaḥ </i>	
<i>pūjayāmāsa dharmajñō dēśakālavibhāgavit 9 </i>	333
<i>kṛṣṇaṃ ca tatprabhāvajña āsīnaṃ jagadīśvaram </i>	
<i>hr̥disthaṃ pūjayāmāsa māyayōpāttavigrahaṃ 10 </i>	334
<i>pāṇḍuputrānupāsīnān praśrayaprēmasaṅgatān </i>	
<i>abhyācaṣṭānurāgāsrairandhībhūtēna cakṣuṣā 11 </i>	335
<i>ahō kaṣṭamahō'nyāyyaṃ yadyūyaṃ dharmanandanāḥ </i>	
<i>jīvitum nārhatha kliṣṭaṃ vipradharmācyutāśrayāḥ 12 </i>	336
<i>saṃsthitē'tirathē pāṇḍau pṛthā bālaprajā vadhūḥ </i>	
<i>yuṣmatkṛtē bahūn klēśān prāptā tōkavatī muhuḥ 13 </i>	337
<i>sarvaṃ kālakṛtaṃ manyē bhavatāṃ ca yadapriyam </i>	
<i>sapālō yadvaśē lōkō vāyōriva ghanāvaliḥ 14 </i>	338
<i>yatra dharmasutō rājā gadāpāṅirvṛkōdaraḥ </i>	
<i>kṛṣṇō'strī gāṇḍivamaṃ cāpaṃ suhṛtkṛṣṇastatō vipat 15 </i>	339
<i>na hyasya karhicidrājan pumān vēda vidhitsitam </i>	
<i>yadvijijñāsayā yuktā muhyanti kavayō'pi hi 16 </i>	340
<i>tasmādidamaṃ daivatantraṃ vyavasya bharatarṣabha </i>	
<i>tasyānuvihitō'nāthā nātha pāhi prajāḥ prabhō 17 </i>	341
<i>ēṣa vai bhagavān sākṣādādyō nārāyaṇaḥ pumān </i>	
<i>mōhayan māyayā lōkaṃ gūḍhaścarati vṛṣṇiṣu 18 </i>	342

asyānubhāvaṃ bhagavān vēda guhyatamaṃ śivaḥ dēvarṣirnāradaḥ sākṣādbhagavān kapilō nṛpa 19	343
yaṃ manyasē mātulēyaṃ priyaṃ mitraṃ suhṛttamam akarōḥ sacivaṃ dūtaṃ sauhr̥dādatha sārathim 20	344
sarvātmanaḥ samadṛśō hyadvayasyānahaṅkṛtēḥ tatkr̥taṃ mativaiṣamaṃ niravadyasya na kvacit 21	345
tathāpyēkāntabhaktēṣu paśya bhūpānukampitam yanmē'sūṃstyajataḥ sākṣātkṛṣṇō darśanamāgataḥ 22	346
bhaktyā'vēśya manō yasmin vācā yannāma kīrtayan tyajan kalēvaramṃ yōgī mucyatē kāmakarmabhiḥ 23	347
sa dēvadēvō bhagavān pratikṣatāṃ kalēvaramṃ yāvadidaṃ hinōmyaham prasannahāsāruṇalōcanōllasa - nmukhāmbujō dhyānapathaścaturbhujāḥ 24	348
sūta uvāca yudhiṣṭhirastadākarṇya śayānaṃ śarapañjarē apṛcchadvividhān dharmān ṛṣiṇāṃ cānuśṛṇvatām 25	349
puruṣasvabhāvavihitān yathāvarṇaṃ yathāśramam vairāgyarāgōpādhibhyāmāmnātōbhayalakṣaṇān 26	350
dānadharmān rājadharmān mōkṣadharmān vibhāgaśaḥ strīdharmān bhagavaddharmān samāsavyāsayōgataḥ 27	351

dharmārthakāmamōkṣāṃśca sahōpāyān yathā munē |
nānākhyānētihāsēṣu varṇayāmāsa tattvavit || 28 ||

352

dharmam pravadatastasya sa kālaḥ pratyupasthitaḥ |
yō yōginaśchandamṛtyōrvāñchitastūttarāyaṇaḥ || 29 ||

353

tadōpasamḥṛtya giraḥ sahasraṇī -
rvimuktasaṅgaṃ mana ādipūruṣē |
kṛṣṇē lasatpītapatē caturbhujē
puraḥ sthitē'mīlitadṛgvyadhārayat || 30 ||

354

viśuddhayā dhāraṇayā hatāśubha -
stadīkṣayaivāśu gatāyudhavyathaḥ |
nivr̥ttasarvēndriyavr̥ttivibhrama -
stuṣṭāva janyaṃ viśṛjañjanārdanam || 31 ||

355

śrībhīṣma uvāca
iti matirupakalpītā vitṛṣṇā
bhagavati sātvatapuṅgavē vibhūmni |
svasukhamupagatē kvacidvihartuṃ
prakṛtimupēyūṣi yadbhavapravāhaḥ || 32 ||

356

tribhuvanakamaṇaṃ tamālavaraṇaṃ
ravikaragauravarāmbaraṃ dadhānē |
vapuralakakulāvṛtānanābjaṃ
vijayasakhē ratirastu mē'navadyā || 33 ||

357

yudhi turagarajōvidhūmraviṣvak
kacalulitaśramavāryalaṅkṛtāsyē |

mama niśitaśarairvibhidyamāna -

tvaci vilasatkavacē'stu kṛṣṇa ātmā || 34 ||

358

sapadi sakhivacō niśamya madhyē

nijaparayōrbalayō rathaṃ nivēśya |

sthitavati parasainikāyurakṣṇā

hṛtavati pārthasakhē ratirmamāstu || 35 ||

359

vyavahitapṛtanāmukhaṃ nirīkṣya

svajanavadhādvimukhasya dōṣabuddhyā |

kumatimaharadātmavidyayā ya -

ścaraṇaratiḥ paramasya tasya mē'stu || 36 ||

360

svanigamamapahāya matpratijñā -

mṛtamadhikartumavaplutō rathasthaḥ |

dhṛtarathacaraṇō'bhyayāccaladgu -

rhaririva hantumibhaṃ gatōttariyaḥ || 37 ||

361

śitaviśikhahatō viśīrṇadaṃśaḥ

kṣatajaparipluta ātatāyinō mē |

prasabhamabhisasāra madvadhārthaṃ

sa bhavatu mē bhagavān gatirmukundaḥ || 38 ||

362

vijayarathakuṭumba āttatōtrē

dhṛtahayaraśmini tacchriyēkṣaṇīyē |

bhagavati ratirastu mē mumūrṣō -

ryamiha nirīkṣya hatā gatāḥ sarūpam || 39 ||

363

lalitagativilāsavalguhāsa -

praṇayanirīkṣaṇakalpitōrumānāḥ |

kṛtamanukṛtavatya unmadāndhāḥ

prakṛtimagan kila yasya gōpavadhvaḥ || 40 ||

364

munigaṇanṛpavaryasaṅkulē'ntaḥ -

sadasi yudhiṣṭhirarājasūya eṣām |

arhaṇamupapēda īkṣaṇīyō

mama dṛśīgōcara eṣa āvirātmā || 41 ||

365

tamimamahamaḥ śarīrabhājāḥ

hṛdi hṛdi dhiṣṭhitamātmakalpitānām |

pratidrśamiva naikadhārkamēkaḥ

samadhigatō'smi vidhūtabhēdamōhaḥ || 42 ||

366

sūta uvāca

kṛṣṇa evaḥ bhagavati manōvāgdrṣṭivṛttibhiḥ |

ātmanyātmānamāvēśya sō'ntaḥśvāsa upāramat || 43 ||

367

sampadyamānamājñāya bhīṣmaḥ brahmaṇi niṣkalē |

sarvē babhūvustē tūṣṇīm vayāṃsīva dinātyayē || 44 ||

368

tatra dundubhayō nēdurdēvamānavavāditāḥ |

śaśaṃsuḥ sādhavō rājñāḥ khātpētuḥ puṣpavṛṣṭayaḥ || 45 ||

369

tasya nirharaṇādīni samparētasya bhārgava |

yudhiṣṭhiraḥ kārayitvā muhūrtaḥ duḥkhitō'bhavat || 46 ||

370

tuṣṭuvurmunayō hrṣṭāḥ kṛṣṇaḥ tadguhyanāmabhiḥ |

tatastē kṛṣṇahrdayāḥ svāśramān prayayuḥ punaḥ || 47 ||

371

tatō yudhiṣṭhirō gatvā sahakṛṣṇō gajāhvayam |

pitaraḥ sāntvayāmāsa gāndhārīm ca tapasvinīm || 48 ||

372

pitrā cānumatō rājā vāsudēvānumōditaḥ |

cakāra rājyaṃ dharmēṇa pitṛpaitāmahaṃ vibhuḥ || 49 ||

373

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē yudhiṣṭhirarājyapralambhō nāma navamō'dhyāyaḥ ||*

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē daśamō'dhyāyaḥ ॥

śaunaka uvāca

hatvā svarikthasṛḍha ātatāyinō

yudhiṣṭhirō dharmabhṛtāṃ variṣṭhaḥ |

sahānujaiḥ pratyavaruddhabhōjanaḥ

kathaṃ pravṛttaḥ kimakāraṣittataḥ || 1 ||

374

sūta uvāca

vaṃśaṃ kurōrvaṃśadavāgninirhṛtaṃ

saṃrōhayitvā bhavabhāvanō hariḥ |

nivēśayitvā nijarājya īśvarō

yudhiṣṭhiraṃ prītamanā babhūva ha || 2 ||

375

niśāmya bhīṣmōktamathācyutōktaṃ

pravṛttavijñānavidhūtavibhramaḥ |

śasāsa gāmindra ivājitāśrayaḥ

paridhyupāntāmanujānuvartitaḥ || 3 ||

376

kāmaṃ vavarṣa parjanyaḥ sarvakāmadughā mahī |

siṣicuḥ sma vrajān gāvaḥ payasōdhasvatīrmudā || 4 ||

377

<i>nadyaḥ samudrā girayaḥ savanaspativīrudhaḥ phalantyōṣadhayaḥ sarvāḥ kāmamanvṛtu tasya vai 5 </i>	378
<i>nādhayō vyādhayaḥ klēśā daivabhūtātmaḥētavaḥ ajātaśatrāvabhavan jantūnām rājñi karhicit 6 </i>	379
<i>uṣitvā hāstinapurē māsān katipayān hariḥ suhṛdām ca viśōkāya svasuśca priyakāmyayā 7 </i>	380
<i>āmantrya cābhyanujñātaḥ pariṣvajyābhivādya tam ārurōha ratham kaiścitpariṣvaktō'bhivāditaḥ 8 </i>	381
<i>subhadrā draupadī kuntī virāṭatanayā tathā gāndhārī dhṛtarāṣṭraśca yuyutsurgautamō yamau 9 </i>	382
<i>vṛkōdaraśca dhaumyaśca striyō matsyasutādayaḥ na sēhirē vimuhyantō virahaṃ śārṅgadhanvanaḥ 10 </i>	383
<i>satsaṅgānmuktaduḥsaṅgō hātuṃ nōtsahatē budhaḥ kīrtiyamānaṃ yaśō yasya sakṛdākarma rōcanam 11 </i>	384
<i>tasminnyastadhiyaḥ pārthāḥ sahēraṃ virahaṃ katham darśanasparśasaṃlāpaśayanāsanabhōjanaiḥ 12 </i>	385
<i>sarvē tē'nimiṣairakṣaistamanudrutacētasah vīkṣantaḥ snēhasambaddhā vicēlustatra tatra ha 13 </i>	386
<i>nyarundhannudgaladbāṣpamautkaṅṭhyāddēvakīsutē niryātyagārānnō'bhadramiti syādbāndhavastriyaḥ 14 </i>	387
<i>mṛdaṅgaśaṅkhabhēryaśca vīṇāpaṇavagōmukhāḥ dhundhuryānakaghaṅṭādyā nēdurdundubhayastathā 15 </i>	388

<i>prāsādaśikharārūḍhāḥ kurunāryō didṛkṣayā vavṛṣuḥ kusumaiḥ kṛṣṇaṃ prēmavrīḍāsmitēkṣaṇāḥ 16 </i>	389
<i>sitātapatram jagrāha muktādānavibhūṣitam ratnadaṇḍam guḍākēśaḥ priyaḥ priyatamasya ha 17 </i>	390
<i>uddhavaḥ sātyakiścaiva vyajanē paramādbhutē vikīryamāṇaḥ kusumai rējē madhupatiḥ pathi 18 </i>	391
<i>aśrūyantāśiṣaḥ satyāstatra tatra dvijēritāḥ nānurūpānurūpāśca nirguṇasya guṇātmanaḥ 19 </i>	392
<i>anyōnyamāsītsañjalpa uttamaślōkacētasām kauravēndrapurastrīṇām sarvaśrutimanōharaḥ 20 </i>	393
<i>sa vai kilāyaṃ puruṣaḥ purātanō ya ēka āsīdaviśēṣa ātmani agrē guṇēbhyō jagadātmanīśvarē nimīlitātman niśi suptaśaktiṣu 21 </i>	394
<i>sa ēva bhūyō nijavīryacōditāṃ svajīvamāyāṃ prakṛtiṃ sisṛkṣatīm anāmarūpātmani rūpanāmani vidhitsamānō'nusasāra śāstrakṛt 22 </i>	395
<i>sa vā ayaṃ yatpadamatra sūrayō jitēndriyā nirjītamātariśvanaḥ paśyanti bhaktyutkalitāmalātmanā nanvēṣa sattvaṃ parimārṣṭumarhati 23 </i>	396

sa vā ayam sakhyanugītasatkathō

vēdēṣu guhyēṣu ca guhyavādibhiḥ |

ya ēka īśō jagadātmalīlayā

sṛjatyavatyatti na tatra sajjatē || 24 ||

397

yadā hyadharmēṇa tamōdhiyō nṛpā

jīvanti tatraiṣa hi sattvataḥ kila |

dhattē bhagaṃ satyamṛtaṃ dayāṃ yaśō

bhavāya rūpāṇi dadhadyugē yugē || 25 ||

398

ahō alaṃ ślāghyatamaṃ yadōḥ kula -

mahō alaṃ puṇyatamaṃ madhōrvanam |

yadēṣa puṃsāmṛṣabhāḥ śriyaḥ patih

svajanmanā caṅkramaṇēna cāñcati || 26 ||

399

ahō bata svaryaśasastiraskarī

kuśasthalī puṇyayaśaskarī bhuvah |

paśyanti nityaṃ yadanugrahēṣitaṃ

smitāvalōkaṃ svapatiṃ sma yatprajāḥ || 27 ||

400

nūnaṃ vratasnānahutādinēśvaraḥ

samarcitō hyasya grhītapāṇibhiḥ |

pibanti yāḥ sakhyadharāmṛtaṃ muhu -

rvrajastriyaḥsammumuhuryadāśayāḥ || 28 ||

401

yā vīryaśulkēna hṛtāḥ svayaṃvarē

pramathya caidyapramukhān hi śuṣmiṇaḥ |

pradyumnasāmbāmbasutādayō'parā

yāścāhṛtā bhaumavadhē sahasraśaḥ || 29 ||

402

ētāḥ paraṃ strītvamapāstapēśalaṃ

nirastaśaucaṃ bata sādhu kurvatē |

yāsāṃ gṛhātpuṣkaralōcanaḥ pati -

rna jātvapaityāhṛtibhirhṛdi sprśan || 30 ||

403

ēvaṃvidhā gadantīnāṃ sa giraḥ purayōṣitām |

nirīkṣaṇēnābhinandan sasmitēna yayau hariḥ || 31 ||

404

ajātaśatruḥ pṛtanāṃ gōpīthāya madhudviṣaḥ |

parēbhyaḥ śaṅkitaḥ snēhātprāyuṅkta caturaṅgiṇīm || 32 ||

405

atha dūrāgatān śauriḥ kauravān virahāturān |

sannivartya dṛḍhaṃ snigdhān prāyātsvanagarīm priyaiḥ || 33 ||

406

kurujāṅgalapāñcālān śūrasēnān sayāmunān |

brahmāvartaṃ kurukṣetraṃ matsyān sāravatānatha || 34 ||

407

marudhanvamatikramya sauvīrābhīrayōḥ parān |

ānartān bhārgavōpāgācchrāntavāhō manāg vibhuḥ || 35 ||

408

tatra tatra ha tatratyairhariḥ pratyudyatārhaṇaḥ |

sāyaṃ bhējē diśaṃ paścādgaviṣṭhō gāṃ gatastadā || 36 ||

409

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ

prathamaskandhē śrīkṛṣṇadvārakāgamaṇaṃ nāma daśamō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē ēkādaśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

ānartān sa upavrajya svṛddhāñjanapadān svakān |
dadhmau daravaram tēṣāṃ viṣādam śamayanniva || 1 ||

410

sa uccakāśē dhavalōdarō darō -

'pyurukramasyādharasōṇasōṇimā |
dādhmāyamānaḥ karakañjasamputē
yathābjaṣaṇḍē kalahaṃsa utsvanaḥ || 2 ||

411

tamupaśrutya ninadam jagadbhayabhayāvaham |
pratyudyayuḥ prajāḥ sarvā bhartṛdarśanalālasāḥ || 3 ||

412

tatrōpanītabalayō ravērdīpamivāḍṛtāḥ |
ātmārāmaṃ pūrṇakāmaṃ nijalābhēna nityadā || 4 ||

413

prītyutphullamukhāḥ prōcurharṣagadgadayā girā |
pītaram sarvasuhṛdamavitāramivārbhakāḥ || 5 ||

414

natāḥ sma tē nātha sadāṅghripañkajaṃ
viriñcavairiñcyasurēndravanditam |
parāyaṇaṃ kṣēmamihecchatāṃ paraṃ
na yatra kālaḥ prabhavētparaḥ prabhuḥ || 6 ||

415

<i>bhavāya nastvaṃ bhava viśvabhāvana tvamēva mātātha suhrtpatiḥ pitā tvaṃ sadgururnaḥ paramaṃ ca daivataṃ yasyānuvṛttyā kṛtinō babhūvima 7 </i>	416
<i>ahō sanāthā bhavatā sma yadvayaṃ traiviṣṭapānāmapi dūradarśanam prēmasmitasnigdhanirīkṣaṇānaṃ paśyēma rūpaṃ tava sarvasaubhagam 8 </i>	417
<i>yarhyambujākṣāpasasāra bhō bhavān kurūn madhūn vātha suhrddidṛkṣayā tatrābdakōṭipratimaḥ kṣaṇō bhavēd raviṃ vinākṣṇōriva nastavācyuta 9 </i>	418
<i>iti cōdīritā vācaḥ prajānāṃ bhaktavatsalaḥ śṛṅvānō'nugrahaṃ drṣṭyā vitanvan prāviśatpurīm 10 </i>	419
<i>madhubhōjadaśārharhakukurāndhakavṛṣṇibhiḥ ātmatulyabalairguptāṃ nāgairbhōgavatīmiva 11 </i>	420
<i>sarvartusarvavibhavapuṇyavṛkṣalatāśramaiḥ udyānōpavanārāmairvṛtapadmākaraśriyam 12 </i>	421
<i>gōpuradvāramārgēṣu kṛtakautukatōraṇām citradhvajapatākāgrairantaḥ pratihatātapām 13 </i>	422
<i>sammārjitamahāmārgarathyāpaṇakacatvarām siktāṃ gandhajalairuptāṃ phalapuṣpākṣatāṅkuraiḥ 14 </i>	423

<i>dvāri dvāri grhāṇāṃ ca dadhyakṣataphalēkṣubhiḥ alāṅkṛtāṃ pūrṇakumbhairbalibhirdhūpadīpakaiḥ 15 </i>	424
<i>niśamya prēṣṭhamāyāntaṃ vasudēvō mahāmanāḥ akrūraścōgrasēnaśca rāmaścādbhutavikramaḥ 16 </i>	425
<i>pradyumnaścārudēṣṇaśca sāmbo jāmbavatīsutaḥ praharṣavēgōcchaśitaśayanāsanabhōjanāḥ 17 </i>	426
<i>vāraṇēndraṃ puraskṛtya brāhmaṇaiḥ sasumaṅgalaiḥ śaṅkhatūryaninādēna brahmaghōṣēṇa cādṛtāḥ pratyujjagmū rathairhrṣṭāḥ praṇayāgatasādhasāḥ 18 </i>	427
<i>vāramukhyāśca śataśō yānaistaddarśanōtsukāḥ lasatkuṇḍalanirbhātakapōlavadanaśriyaḥ 19 </i>	428
<i>naṭanartakagandharvāḥ sūtamāgadhavandinaḥ gāyanti cōttamaślōkacaritānyadbhutāni ca 20 </i>	429
<i>bhagavāṃstatra bandhūnāṃ paurāṇāmanuvartinām yathāvidhyupasaṅgamyā sarvēṣāṃ mānamādadhē 21 </i>	430
<i>prahvābhivādanāślēṣakarasparsāsmitekṣaṇaiḥ āśvāsya cāśvapākēbhyō varaiścābhimatairvibhuḥ 22 </i>	431
<i>svayaṃ ca gurubhīrvipraiḥ sadāraiḥ sthavirairapi āśīrbhīryujyamānō'nyairvandibhiścāviśatpuram 23 </i>	432
<i>rājamārgaṃ gatē kṛṣṇē dvārakāyāḥ kulastriyaḥ harmyānyārururuvipra tadīkṣaṇamahōtsavāḥ 24 </i>	433

<i>nityaṃ nirīkṣamāṇānāṃ yadapi dvāarakaukasām naiva tṛpyanti hi dṛśaḥ śriyō dhāmāṅgamacyutam 25 </i>	434
<i>śriyō nivāsō yasyōraḥ pānapātraṃ mukhaṃ dṛśām bāhavō lōkapālānāṃ sāraṅgāṇāṃ padāmbujam 26 </i>	435
<i>sitātapatravyajanairupaskṛtaḥ prasūnavarṣairabhivarṣitaḥ pathi piśaṅgavāsā vanamālayā babhau ghanō yathārkōḍupacāpavaidyutaiḥ 27 </i>	436
<i>praviṣṭastu gṛhaṃ pitrōḥ pariṣvaktāḥ svamātr̥bhiḥ vavandē śirasā sapta dēvakīpramukhā mudā 28 </i>	437
<i>tāḥ putramaṅkamārōpya snēhasnutapayōdharāḥ harṣavihvalitātmānaḥ siṣicurnētrajalairjalaiḥ 29 </i>	438
<i>athāviśatsvabhavanaṃ sarvakāmamanuttamam prāsādā yatra patnīnāṃ sahasrāṇi ca ṣōḍaśa 30 </i>	439
<i>patnyaḥ patim prōṣya gṛhānupāgataṃ vilōkya sañjātamanōmahōtsavāḥ uttasthurārāt sahasā'sanāśayāt sākaṃ vratairvrīḍitalōcanānanāḥ 31 </i>	440
<i>tamātmajairdṛṣṭibhirantarātmanā durantabhāvāḥ parirēbhirē patim niruddhamapyāsravadambunētrayō - rvilajjatīnāṃ bhṛguvarya vaiklavāt 32 </i>	441

yadyapyasau pārśvagatō rahōgata -

stathāpi tasyāṅghriyugaṃ navamṃ navam |

padē padē kā viramēta tatpadā -

ccalāpi yacchrīrna jahāti karhicit || 33 ||

442

ēvaṃ nṛpāṇāṃ kṣitibhārajanmanā -

makṣauhiṇībhiḥ parivṛttatējasām |

vidhāya vairamṃ śvasanō yathānalamṃ

mīthō vadhēnōparatō nirāyudhaḥ || 34 ||

443

sa ēṣa naralōkē'sminnavatīrṇaḥ svamāyayā |

rēmē strīratnakūṭasthō bhagavān prākṛtō yathā || 35 ||

444

uddāmbhāvapiśunāmalavalguhāsa -

vṛīdāvalōkanihatō madanō'pi yāsām |

sammuhya cāpamajahātpramadōttamāstā

yasyēndriyaṃ vimathituṃ kuhakairna śēkuḥ || 36 ||

445

tamayaṃ manyatē lōkō hyasaṅgamapi saṅginam |

ātmaupamyēna manujaṃ vyāpṛṇvānaṃ yatō'budhaḥ || 37 ||

446

ētadīśanamīśasya prakṛtisthō'pi tadguṇaiḥ |

na yujyatē sadā'tmasthairiyathā buddhistadāśrayā || 38 ||

447

taṃ mēnirē'balā mūḍhāḥ straiṇaṃ cānuvratamṃ rahaḥ |

apramāṇavidō bharturīśvaraṃ matayō yathā || 39 ||

448

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ

prathamaskandhē naimiṣīyōpākhyānē śrīkṛṣṇadvārakāpravēśō

nāmaikādaśō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē dvādaśō'dhyāyaḥ ॥

śaunaka uvāca

aśvatthāmnōpasṛṣṭēna brahmaśīrṣṇōrutējasā |
uttarāyā hatō garbha īsēnājīvitaḥ punaḥ ॥ 1 ॥

449

tasya janma mahābuddhēḥ karmāṇi ca mahātmanaḥ |
nidhanaṃ ca yathaiivāsītsa prētya gatavān yathā ॥ 2 ॥

450

tadidaṃ śrōtomicchāmō gadituṃ yadi manyasē |
brūhi naḥ śraddadhānānāṃ yasya jñānamadācchukaḥ ॥ 3 ॥

451

sūta uvāca

apīpaladdharmarājaḥ piṭṛvad rañjayan prajāḥ |
niḥspṛhaḥ sarvakāmēbhyaḥ kṛṣṇapādābjasēvayā ॥ 4 ॥

452

sampadaḥ kratavō lōkā mahiṣī bhrātarō mahī |
jambūdvīpādhipatyam ca yaśāśca tridivam gatam ॥ 5 ॥

453

kiṃ tē kāmāḥ suraspārḥā mukundamanasō dvijāḥ |
adhijahrurmudaṃ rājñāḥ kṣudhitasya yathētarē ॥ 6 ॥

454

māturgarbhagatō vīraḥ sa tadā bhṛgunandana |
dadarśa puruṣam kañciddahyamānō'stratējasā ॥ 7 ॥

455

<i>aṅguṣṭhamātramamalaṃ sphuratpuraṭamaulinam apīcyadarśanaṃ śyāmaṃ taḍidvāsasamacyutam 8 </i>	456
<i>śrīmaddīrghacaturbāhuṃ taptakāñcanakuṇḍalam kṣatajākṣaṃ gadāpāṇimātmanaḥ sarvatōdiśam paribhramantamulkābhāṃ bhrāmayantaṃ gadāṃ muhuḥ 9 </i>	457
<i>astratējaḥ svagadayā nīhāramiva gōpatih vidhamantaṃ sannikarṣē paryaikṣata ka ityasau 10 </i>	458
<i>vidhūya tadamēyātmā bhagavāndharmagub vibhuḥ miṣatō daśamāsasya tatraivāntardadhē hariḥ 11 </i>	459
<i>tataḥ sarvaguṇōdarkē sānukūlagrahōdayē jajñē vaṃśadharaḥ pāṇḍōrbhūyaḥ pāṇḍurivaujasā 12 </i>	460
<i>tasya prītamanā rājā viprairdhaumyakṛpādibhiḥ jātaḥ kārayāmāsa vācayitvā ca maṅgalam 13 </i>	461
<i>hiraṇyaṃ gāṃ mahīṃ grāmān hastyaśvān nṛpatirvarān prādātsvannaṃ ca viprēbhyaḥ prajātīrthē sa tīrthavit 14 </i>	462
<i>tamūcurbrāhmaṇāstuṣṭā rājānaṃ praśrayānvitam ēṣa hyasmin prajātantau puruṇāṃ pauravarṣabha 15 </i>	463
<i>daivēnāpratighātēna śuklē saṃsthāmupēyuṣi rātō vō'nugrahārthāya viṣṇunā prabhaviṣṇunā 16 </i>	464
<i>tasmānnāmnā viṣṇurāta iti lōkē bṛhacchravāḥ bhaviṣyati na sandēhō mahābhāgavatō mahān 17 </i>	465

yudhiṣṭhira uvāca

apyēṣa vaṃśyān rājarṣīn puṇyaślōkān mahātmanaḥ |
anuvartitā svidyaśasā sādhuvadēna sattamāḥ || 18 ||

466

brāhmaṇā ūcuḥ

pārtha prajāvitā sākṣādikṣvākuriva mānavaḥ |
brahmaṇyaḥ satyasandhaśca rāmō dāśarathiryathā || 19 ||

467

ēṣa dātā śaraṇyaśca yathā hyauśīnaraḥ śibiḥ |

yaśō vitanitā svānāṃ dauṣyantiriva yajvanām || 20 ||

468

dhanvināmagraṇīrēṣa tulyaścārjunayōrdvayōḥ |

hutāśa iva durdharṣaḥ samudra iva dustaraḥ || 21 ||

469

mṛgēndra iva vikrāntō niṣēvyō himavāniva |

titikṣurvasudhēvāsau sahiṣṇuḥ pitarāviva || 22 ||

470

pitāmahasamaḥ sāmyē prasādē giriśōpamaḥ |

āśrayaḥ sarvabhūtānāṃ yathā dēvō ramāśrayaḥ || 23 ||

471

sarvasadguṇamāhātmyē ēṣa kṛṣṇamanuvrataḥ |

rantidēva ivōdārō yayātiriva dhārmikaḥ || 24 ||

472

dhṛtyā balisamaḥ kṛṣṇē prahlāda iva sadgrahaḥ |

āhartaiṣō'svamēdhānāṃ vṛddhānāṃ paryupāsakaḥ || 25 ||

473

rājarṣīnāṃ janayitā śāstā cōtpathagāminām |

nigrahītā kalērēṣa bhuvō dharmasya kāraṇāt || 26 ||

474

takṣakādātmanō mṛtyuṃ dvijaputrōpasarjitāt |

prapatsyata upaśrutya muktasaṅgaḥ padaṃ harēḥ || 27 ||

475

jijñāsītātmayāthātmyō munērvyāśasutādasau hitvēdaṃ nṛpa gaṅgāyāṃ yāsyatyaddhākutōbhayam 28	476
iti rājña upādiśya viprā jātakakōvidāḥ labdhāpacitayaḥ sarvē pratijagmuḥ svakān gṛhān 29	477
sa ēṣa lōkē vikhyātaḥ parīkṣiditi yatprabhuḥ garbhē dr̥ṣṭamanudhyāyan parīkṣēta narēṣviha 30	478
sa rājaputrō vavṛdhē āśu śukla ivōḍupaḥ āpūryamāṇaḥ pitṛbhiḥ kāṣṭhābhiriva sō'nvaham 31	479
yakṣyamāṇō'svamēdhēna jñātidrōhajihāsayā rājālabdhadhanō dadhyāvanyatra karadaṇḍayōḥ 32	480
tadabhiprētamālakṣya bhrātarō'cyutacōditāḥ dhanam prahīṇamājahrurudīcyāṃ diśi bhūriśaḥ 33	481
tēna sambhṛtasambhārō dharmaputrō yudhiṣṭhiraḥ vājimēdhaistribhirbhītō yajñaiḥ samayajaddharim 34	482
āhūtō bhagavān rājñā yājayitvā dvijairnṛpam uvāsa katicinmāsān suhrdāṃ priyakāmyayā 35	483
tatō rājñābhyanujñātaḥ kṛṣṇayā saha bandhubhiḥ yayau dvāravatīṃ brahman sārjunō yadubhivr̥taḥ 36	484

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē naimiṣyōpākhyānē parīkṣijjanmādyutkarṣō nāma
dvādaśō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē trayōdaśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

vidurastīrthayātrāyāṃ maitrēyādātmanō gatim |

jñātvāgāddhāstinapuram tayāvāptavivitsitaḥ || 1 ||

485

yāvataḥ kṛtavān praśnān kṣattā kauṣāravāgrataḥ |

jātaikabhaktirgōvindē tēbhyaścōpararāma ha || 2 ||

486

taṃ bandhumāgataṃ dr̥ṣṭvā dharmaputraḥ sahānujaḥ |

dhṛtarāṣṭrō yuyutsuśca sūtaḥ śāradvataḥ pṛthā || 3 ||

487

gāndhārī draupadī brahman subhadrā cōttarā kṛpī |

anyāśca jāmayaḥ pāṇḍōrjñātayaḥ sasutāḥ striyaḥ || 4 ||

488

pratyujjagmuḥ praharṣēṇa prāṇam tanva ivāgatam |

abhisaṅgamyā vidhivat pariṣvaṅgābhivādanaiḥ || 5 ||

489

mumucuḥ prēmabāṣpaughaṃ virahautkaṅṭhyakātarāḥ |

rājā tamarhayāñcakrē kṛtāsanaparigraham || 6 ||

490

taṃ bhuktavantam viśrāntamāsīnam sukhamāsanē |

praśrayāvanatō rājā prāha tēṣāṃ ca śṛṇvatām || 7 ||

491

yudhiṣṭhira uvāca

api smaratha nō yuṣmatpakṣacchāyāsamēdhitān |
vipadgaṇādviṣāgnyādērmōcitā yatsamātrkāḥ || 8 || 492

kayā vṛtṭyā vartitaṃ vaścaradbhiḥ kṣitimaṇḍalam |
tīrthāni kṣētramukhyāni sēvitānīha bhūtalē || 9 || 493

bhavadvidhā bhāgavatāstīrthabhūtāḥ svayaṃ vibhō |
tīrthīkurvanti tīrthāni svāntaḥsthēna gadābhṛtā || 10 || 494

api naḥ suhr̥dastāta bāndhavāḥ kṛṣṇadēvatāḥ |
dr̥ṣṭāḥ śrutā vā yadavaḥ svapuryāṃ sukhamāsatē || 11 || 495

ityuktō dharmarājēna sarvaṃ tat samavarṇayat |
yathānubhūtaṃ kramaśō vinā yadukulakṣayam || 12 || 496

nanvapriyaṃ durviśahaṃ nṛṇāṃ svayamupasthitam |
nāvēdayat sakaruṇō duḥkhitān draṣṭumakṣamaḥ || 13 || 497

kañcitkālamathāvātsītsatkṛtō dēvavatsukham |
bhrāturjyēṣṭhasya śrēyaskṛtsarvēṣāṃ prītimāvahan || 14 || 498

abibhradaryamā daṇḍaṃ yathāvadaghakāriṣu |
yāvaddadhāra sūdratvaṃ śāpādvarṣaśataṃ yamaḥ || 15 || 499

yudhiṣṭhirō labdharājyō dr̥ṣṭvā pautraṃ kulandharam |
bhrātr̥bhirlōkapālābhairmumudē parayā śriyā || 16 || 500

ēvaṃ grhēṣu saktānāṃ pramattānāṃ tadīhayā |
atyakrāmadavijñātaḥ kālaḥ paramadustaraḥ || 17 || 501

vidurastadabhiprētya dhṛtarāṣṭramabhāṣata rājan nirgamyatāṃ śīghraṃ paśyēdaṃ bhayamāgatam 18	502
pratikriyā na yasyēha kutaścitkarhicitprabhō sa ēva bhagavān kālah sarvēśāṃ naḥ samāgataḥ 19	503
yēna caivābhipannō'yaṃ prāṇaiḥ priyatamairapi janaḥ sadyō viyuḥyēta kimutānyairdhanādibhiḥ 20	504
pitṛbhrāṭṛsuhṛtputrā hatāstē vigataṃ vayaḥ ātmā ca jarayā grastaḥ paragēhamupāsasē 21	505
ahō mahīyasī jantōrjīvitāsā yathā bhavān bhīmāpavarjitaṃ piṇḍamādattē ḡrhapālavat 22	506
agnirnisṛṣṭō dattaśca garō dārāśca dūṣitāḥ hṛtaṃ kṣētraṃ dhanam yēśāṃ taddattairasubhiḥ kiyat 23	507
tasyāpi tava dēhō'yaṃ kṛpaṇasya jijīviṣōḥ paraityanicchatō jīrṇō jarayā vāsasī iva 24	508
gatasvārthamimaṃ dēham viraktō muktabandhanaḥ avijñātagatirjahyāt sa vai dhīra udāhṛtaḥ 25	509
yaḥ svakātparatō vēha jātanirvēda ātmavān hṛdi kṛtvā hariṃ gēhātpravrajētsa narōttamaḥ 26	510
athōdīcīm diśam yātu svairajñātagatirbhavān itō'rvākprāyaśaḥ kālah puṃsāṃ guṇavikarṣaṇaḥ 27	511
ēvaṃ rājā vidurēṇānujēna prajñācakṣurbōdhita ājamīḍhaḥ	

chittvā svēṣu snēhapāśān draḍhimnō

niścakrāma bhrāṭṛsandarśitādhvā || 28 ||

512

patiṃ prayāntaṃ subalasya putrī

pativratā cānujagāma sādhvī |

himālayaṃ nyastadaṇḍapraharṣaṃ

manasvināmiva satsamprahāraḥ || 29 ||

513

ajātaśatruḥ kṛtamaitrō hutāgni -

rviprānnatvā tilagōbhūmirukmaiḥ |

gṛhaṃ praviṣṭō guruvandanāya

na cāpaśyatpitarau saubalīṃ ca || 30 ||

514

tatra sañjayamāsīnaṃ papracchōdvignamānasaḥ |

gāvalgaṇē kva nastātō vṛddhō hīnaśca nētrayōḥ || 31 ||

515

ambā ca hataputrā”rtā pitṛvyaḥ kva gataḥ suhṛt |

apī mayyakṛtaprajñē hatabandhuḥ sa bhāryayā |

āśaṃsamānaḥ śamalaṃ gaṅgāyāṃ duḥkhitō’patat || 32 ||

516

pitaryuparatē pāṇḍau sarvānnaḥ suhṛdaḥ śīsūn |

arakṣatāṃ vyasanataḥ pitṛvyau kva gatāvitaḥ || 33 ||

517

sūta uvāca

kṛpayā snēhavaiklavvyātsūtō virahakarśitaḥ |

ātmēśvaramacakṣāṇō na pratyāhātipīḍitaḥ || 34 ||

518

vimṛjyāśrūṇi pāṇibhyāṃ viṣṭabhyātmānamātmanā |

ajātaśatruṃ pratyūcē prabhōḥ pādāvanusmaran || 35 ||

519

sañjaya uvāca

nāhaṃ vēda vyavasitaṃ pitrōrvaḥ kulanandana |
gāndhāryā vā mahābāhō muṣitō'smi mahātmabhiḥ || 36 || 520

athājagāma bhagavān nāradaḥ saha tumburuḥ |
pratyutthāyābhivādyāha sānujō'bhyarcayanniva || 37 || 521

yudhiṣṭhira uvāca

nāhaṃ vēda gatiṃ pitrōrbhagavan kva gatāvitaḥ |
ambā vā hataputrā'rtā kva gatā ca tapasvinī || 38 || 522

karṇadhāra ivāpārē bhagavān pāradarsākaḥ |
athābabhāṣē bhagavānnārado munisattamaḥ || 39 || 523

mā kañcana śucō rājan yadīśvaravaśaṃ jagat |
lōkāḥ sapālā yasyēmē vahanti balimīśituḥ |
sa saṃyunakti bhūtāni sa ēva viyunakti ca || 40 || 524

yathā gāvō nasi prōtāstantyāṃ baddhāḥ svadāmabhiḥ |
vāktantyāṃ nāmabhirbaddhā vahanti balimīśituḥ || 41 || 525

yathā krīḍōpaskarāṇāṃ saṃyōgavigamāviha |
icchayā krīḍituḥ syātāṃ tathaivēśēcchayā nṛṇām || 42 || 526

yanmanyasē dhruvaṃ lōkamadhruvaṃ vā na cōbhayam |
sarvathā na hi śōcyāstē snēhādanyatra mōhajāt || 43 || 527

tasmājjahyaṅga vaiklavyamajñānakṛtamātmanaḥ |
kathaṃ tvanāthāḥ kṛpaṇā vartēraṃstē ca mām vinā || 44 || 528

<i>kālakarmaguṇādhiṇō dēhō'yaṃ pāñcabhautikaḥ kathamanyāṃstu gōpāyētsarpagrastō yathā param 45 </i>	529
<i>ahastāni sahasānāmapadāni catuṣpadām phalgūni tatra mahatāṃ jīvo jīvasya jīvanam 46 </i>	530
<i>tadidaṃ bhagavān rājannēka ātmā'tmanāṃ svadrk antarō'nantarō bhāti paśya taṃ māyayōrudhā 47 </i>	531
<i>sō'yamadya mahārāja bhagavān bhūtabhāvanaḥ kālarūpō'vatīrṇō'syāmahāvāya suradviṣām 48 </i>	532
<i>niṣpāditaṃ dēvakṛtyamavaśēṣaṃ pratīkṣatē tāvadyūyamavēkṣadhvaṃ bhavēdyāvadihēśvaraḥ 49 </i>	533
<i>dhṛtarāṣṭraḥ saha bhrātrā gāndhāryā ca svabhāryayā dakṣiṇēna himavata ṛṣiṇāmāśramaṃ gataḥ 50 </i>	534
<i>srōtōbhiḥ saptabhiryā vai swardhunī saptadhā vyadhāt saptānāṃ prītayē nānā saptasrōtaḥ pracakṣatē 51 </i>	535
<i>snātvānusavanaṃ tasmin hutvā cāgnīn yathāvidhi abbhakṣa upasāntātmā sa āstē vigataiṣaṇaḥ 52 </i>	536
<i>jitāsanō jitaśvāsaḥ pratyāhṛtaṣaḍindriyaḥ haribhāvanayā dhvastarajaḥsattvatamōmalaḥ 53 </i>	537
<i>vijñānātmani saṃyōjya kṣētrajñē pravilāpya tam brahmaṇyātmānamādhārē ghaṭāmbaramivāmbare 54 </i>	538

dhvastamāyāguṇōdarkō niruddhakaraṇāśayaḥ |
nivartitākhilāhāra āstē sthāṇurivācalaḥ |
tasyāntarāyō maivābhūḥ saṃnyastākhilakarmaṇaḥ || 55 || 539

sa vā adyatanādrājan parataḥ pañcamē'hani |
kalēvaramḥ hāsyati svaṃ tacca bhasmībhaviṣyati || 56 || 540

dahyamānē'gnibhirdēhē patyuhḥ patnī sahōṭajē |
bahiḥ sthitā patiṃ sādhvī tamagnimanu vēkṣyati || 57 || 541

vidurastu tadāścaryaṃ niśāmya kurunandana |
harṣaśōkayutastasmād gantā tīrthaniṣēvakaḥ || 58 || 542

ityuktvāthāruhat svargaṃ nāradaḥ sahatumburuḥ |
yudhiṣṭhirō vacastasya hr̥di kṛtvājahācchucaḥ || 59 || 543

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē naimiṣṭyōpākhyānē trayōdaśō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē caturdaśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

samprasthitē dvārakāyāṃ jiṣṇau bandhudidṛkṣayā |

jñātum ca puṇyaślōkasya kṛṣṇasya ca vicēṣṭitam || 1 ||

544

vyatītāḥ katicinmāsastadā nāyāttatō'rjunah |

dadarśa ghōrarūpāṇi nimittāni kurūdvahaḥ || 2 ||

545

kālasya ca gatiṃ raudrāṃ viparyastartudharminah |

pāpīyasīm nṛṇāṃ vārtāṃ krōdhalōbhānṛtātmanām || 3 ||

546

jihmaprāyaṃ vyavahṛtaṃ śāṭhyamiśraṃ ca sauhṛdam |

pitṛmāṭṛsuhṛdbhrāṭṛdampatīnāṃ ca kalkanam || 4 ||

547

nimittānyatyariṣṭāni kālē tvanugatē nṛṇām |

lōbhādyadharmaprakṛtiṃ dṛṣṭvōvācānujaṃ nṛpaḥ || 5 ||

548

yudhiṣṭhira uvāca

samprēṣitō dvārakāyāṃ jiṣṇurbandhudidṛkṣayā |

jñātum ca puṇyaślōkasya kṛṣṇasya ca vicēṣṭitam || 6 ||

549

gatāḥ saptādhunā māsā bhīmasēna tavānujaḥ |

nāyāti kasya vā hētōrnāhaṃ vēdēdamañjasā || 7 ||

550

<i>api dēvarṣiṇā”diṣṭaḥ sa kālō’yamupasthitaḥ yadā”tmanō’ṅgamākrīḍaṃ bhagavānutsisṛkṣati 8 </i>	551
<i>yasmānnaḥ sampadō rājyaṃ dārāḥ prāṇāḥ kulaṃ prajāḥ āsan sapatnavijayō lōkāśca yadanugrahāt 9 </i>	552
<i>paśyōtpātān naravyāghra divyān bhaumān sadaihiḥkān dāruṇān śaṃsatō’dūrādbhayaṃ nō buddhimōhanam 10 </i>	553
<i>ūrvakṣibāhavō mahyaṃ sphurantyaṅga punaḥ punaḥ vēpathuścāpi hṛdayē ārāddāsyanti vipriyam 11 </i>	554
<i>śivaiṣōdyantamādityamabhi rautyanalānanā māmaṅga sāramēyō’yamabhirēbhatyabhīruvat 12 </i>	555
<i>śastāḥ kurvanti mām savyaṃ dakṣiṇaṃ paśavō’parē vāhāṃśca puruṣavyāghra lakṣayē rudatō mama 13 </i>	556
<i>mṛtyudūtaḥ kapōtō’yamulūkaḥ kampayan manaḥ pratyulūkaśca kuhvānairanidrau śūnyamicchataḥ 14 </i>	557
<i>dhūmrā diśaḥ paridhayaḥ kampatē bhūḥ sahādrībhiḥ nirghātaśca mahāṃstāta sākaṃ ca stanayitnubhiḥ 15 </i>	558
<i>vāyurvāti kharasparśō rajasā viṣṛjaṃstamaḥ asṛgvarṣanti jaladā bībhatsamiva sarvataḥ 16 </i>	559
<i>sūryaṃ hataprabhaṃ paśya grahamardaṃ mithō divi sasaṅkulairbhūtagaṇairjvalitē iva rōdasī 17 </i>	560
<i>nadyō nadāśca kṣubhitāḥ sarāṃsi ca manāṃsi ca na jvalatyagnirājyēna kālō’yaṃ kiṃ vidhāsyati 18 </i>	561

na pibanti stanaṃ vatsā na duhyanti ca mātaraḥ |
rudantyaśrumukhā gāvō na hr̥ṣyantyr̥ṣabhā vrajē || 19 || 562

daivatāni rudantīva svidyanti hyuccalanti ca |
imē janapadā grāmāḥ purōdyānākarāśramāḥ |
bhraṣṭaśriyō nirānandāḥ kimaghaṃ darśayanti naḥ || 20 || 563

manya ētairmahōtpātairnūnaṃ bhagavataḥ padaiḥ |
ananyapurusaśrībhirhīnā bhūrhatasaubhagā || 21 || 564

iti cintayatastasya dṛṣṭāriṣṭēna cētasā |
rājñāḥ pratyāgamad brahman yadupuryāḥ kapidhvajaḥ || 22 || 565

taṃ pādayōrnipatitamayathāpūrvamāturam |
adhōvadanamabbindūn sṛjantaṃ nayanābjayōḥ || 23 || 566

vilōkyōdvignahr̥dayō vicchāyamanujaṃ nṛpaḥ |
pṛcchati sma suhr̥nmadhyē saṃsmarannāradēritam || 24 || 567

yudhiṣṭhira uvāca
kaccidānartapuryāṃ naḥ svajanāḥ sukhamāsatē |
madhubhōjadaśārharhasātvatāndhakavr̥ṣṇayaḥ || 25 || 568

śūrō mātāmahaḥ kaccitsvastyāstē vātha māriṣaḥ |
mātulaḥ sānujaḥ kaccitkuśalyānakadundubhiḥ || 26 || 569

sapta svasārastatpatnyō mātulānyaḥ sahātmajāḥ |
āsatē sasnuṣāḥ kṣēmaṃ dēvakīpramukhāḥ svayam || 27 || 570

kaccidrājā'hukō jīvatyasatputrō'sya cānujaḥ |
hr̥dīkaḥ sasutō'krūrō jayantagadasāraṇāḥ || 28 || 571

āsatē kuśalaṃ kaccidyē ca śatrujidādayaḥ kaccidāstē sukhaṃ rāmō bhagavān sātvatām prabhuḥ 29	572
pradyumnaḥ sarvavr̥ṣṇīnām sukhamāstē mahārathaḥ gambhīrarayō'niruddhō vardhatē bhagavānuta 30	573
suṣēṇaścārudēṣṇaśca sāmbō jāmbavatīsutaḥ anyē ca kārṣṇipravarāḥ saputrā ṛṣabhādayaḥ 31	574
tathaivānucarāḥ śaurēḥ śrutadēvōddhavādayaḥ sunandanandaśīrṣaṇyā yē cānyē sātvatarṣabhāḥ 32	575
apī svastyāsatē sarvē rāmakṛṣṇabhujāśrayāḥ apī smaranti kuśalamasmākaṃ baddhasauhr̥dāḥ 33	576
bhagavānapi gōvindō brahmaṇyō bhaktavatsalaḥ kaccitpurē sudharmāyāṃ sukhamāstē suhr̥dvṛtaḥ 34	577
maṅgalāya ca lōkānām kṣēmāya ca bhavāya ca āstē yadukulāmbhōdhāvādyō'nantasakhaḥ pumān 35	578
yadbāhudaṅdaguptāyāṃ svapuryāṃ yadavō'rcitāḥ krīḍanti paramānandaṃ mahāpauruṣikā iva 36	579
yatpādaśuśrūṣaṇamukhyakarmanā satyādayō dvyaṣṭasahasrayōṣitaḥ nirjitya saṅkhyē tridaśāṃstadāśiṣō haranti vajrāyudhavallabhōcitāḥ 37	580
yadbāhudaṅdābhyudayānujīvinō yadupravīrā hyakutōbhayā muhuḥ	

adhikramantyaṅghribhirāhṛtām balā -

tsabhām sudharmām surasattamōcitām || 38 ||

581

kaccittē'nāmayaṃ tāta bhraṣṭatējā vibhāsi mē |

alabdhamānō'vajñātaḥ kiṃ vā tāta cirōṣitaḥ || 39 ||

582

kaccinnābhihatō'bhāvaiḥ śabdādibhiramaṅgalaiḥ |

na dattamuktamarthibhya āśayā yatpratiśrutam || 40 ||

583

kaccittvaṃ brāhmaṇaṃ bālaṃ gāṃ vṛddhaṃ rōgiṇaṃ striyam |

śaraṇōpasṛtaṃ sattvaṃ nātyākṣiḥ śaraṇapradaḥ || 41 ||

584

kaccittvaṃ nāgamō'gamyām gamyām vāsatkṛtām striyam |

parājitō vātha bhavān nōttamairnāsamaiḥ pathi || 42 ||

585

api svitparyabhuṅkthāstvaṃ sambhōjyān vṛddhabālakān |

jugupsitaṃ karma kiñcit kṛtavānna yadaḥsamam || 43 ||

586

kaccit prēṣṭhatamēnātha hṛdayēnātmabandhunā |

śūnyō'smi rahitō nityaṃ manyasē tē'nyathā na ruk || 44 ||

587

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyām saṃhitāyām
prathamaskandhē yudhiṣṭhiravitarkō nāma caturdaśō'dhyāyaḥ ||*

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē
pañcadaśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

ēvaṃ kṛṣṇasakhaḥ kṛṣṇō bhrātrā rājñā'vikalpitaḥ |
nānāśaṅkāspadaṃ rūpaṃ kṛṣṇaviślēṣakarśitaḥ || 1 ||

588

śōkēna śuśyadvadanahr̥tsarōjō hataprabhaḥ |
vibhuṃ tamēvānudhyāyannāśaknōtpratibhāṣitum || 2 ||

589

kṛcchrēṇa saṃstabhya śucaḥ pāṇinā'mṛjya nētrayōḥ |
parōkṣēṇa samunnaddhapraṇayautkaṅṭhyakātarah || 3 ||

590

sakhyaṃ maitrīṃ sauhṛdaṃ ca sārathyādiṣu saṃsmaran |
nṛpamagrajamityāha bāṣpagadgadayā girā || 4 ||

591

arjuna uvāca

vañcitō'haṃ mahārāja hariṇā bandhurūpiṇā |
yēna mē'pahṛtaṃ tējō dēvavismāpanaṃ mahat || 5 ||

592

yasya kṣaṇaviyōgēna lōkō hyapriyadarśanaḥ |
ukthēna rahitō hyēṣa mṛtakaḥ prōcyatē yathā || 6 ||

593

yatsaṃśrayād drupadagēhamupāgatānām

rājñām svayaṃvaramukhē smaradurmadānām |

tējō hr̥taṃ khalu mayābhihataśca matsyaḥ

sajjīkṛtēna dhanuṣādhiḡatā ca kṛṣṇā || 7 ||

594

yatsannidhāvahamu khāṇḡavamagnayē'dā -

mindraṃ ca sāmaragaṇaṃ tarasā vijitya |

labdhā sabhā mayakṛtādbhutaśilpamāyā

digbhyō'haran nṛpatayō balimadhvarē tē || 8 ||

595

yattējasā nṛpaśirō'ṅghrimahan makhārthē

āryō'nujastava gajāyutasattvavīryaḥ |

tēnāhr̥tāḥ pramathanāthamakhāya bhūpā

yanmōcitāstadanayan balimadhvarē tē || 9 ||

596

patnyāstavādhimakhakḷptamahābhiṣēka -

ślāghīṣṭhacārukabaraṃ kitavaiḥ sabhāyām |

sprṣṭaṃ vikīrya padayōḥ patitāśrumukhyā

yastatstriyō'kṛta hatēsavimuktakēsāḥ || 10 ||

597

yō nō jugōpa vanamētya durantakṛcchrād

durvāsasō'riracitādayutāgrabhug yaḥ |

śākānnaśīṣṭamupayujya yatastrilōkīṃ

tr̥ptāmamaṃsta salilē vinimagnasaṅghaḥ || 11 ||

598

yattējasātha bhagavān yudhi śūlapāṇi -

rvismāpitaḥ sagirijō'stramadānnijaṃ mē |

anyē'pi cāhamamunaiva kalēvarēṇa

prāptō mahēndrabhavanē mahadāsanārdham || 12 ||

599

tatraiva mē viharatō bhujadaṇḍayugmaṃ

gāṇḍīvalakṣaṇamarātivadhāya dēvāḥ |

sēndrāḥ śritā yadanubhāvitamājamīdha

tēnāhamadya muṣitaḥ puruṣēṇa bhūmnā || 13 ||

600

yadbāndhavaḥ kurubalābdhimanantapāra -

mēkō rathēna tatarē'hamatāryasattvam |

pratyāhṛtaṃ bahu dhanam ca mayā parēṣāṃ

tējāspadaṃ maṇimayaṃ ca hṛtaṃ śirōbhyaḥ || 14 ||

601

yō bhīṣmakarṇaguruśalyacamūṣvadabhra -

rājanyavaryarathamāṇḍalamāṇḍitāsu |

agrēcarō mama vibhō rathayūthapānā -

māyurmanāṃsi ca dṛśā saha oja ārcchat || 15 ||

602

yaddōṣṣu mā praṇihitaṃ gurubhīṣmakarṇa -

napṭṛtrigartaśalasaindhavabāhlikādyaiḥ |

astrānyamōghamahimāni nirūpitāni

nō paspṛsurṇrharidāsamivāsuraṇi || 16 ||

603

sautyē vṛtaḥ kumatinā'tmada īśvarō mē

yatpādapadmabhavāya bhajanti bhavyāḥ |

māṃ śrāntavāhamarayō rathinō bhuviṣṭhaṃ

na prāharan yadanubhāvanirastacittāḥ || 17 ||

604

narmāṇyudārarucirasmitaśōbhitāni

hē pārtha hē'rjuna sakhē kurunandanēti |

sañjalpitāni naradēva hṛdispṛśāni

smarturluṭhanti hṛdayaṃ mama mādhasya || 18 ||

605

śayyāsanāṭṭānavikatthanabhōjanādi -

ṣvaikyādvayasya ṛtavāniti vipralabdhaḥ |
sakhyaḥ sakhēva pitṛvattanayasya sarvaṃ
sēhē mahān mahitayā kumatēraghaṃ mē || 19 ||

606

sō'haṃ nṛpēndra rahitaḥ puruṣōttamēna
sakhyā priyēṇa suhrdā hṛdayēna śūnyaḥ |
adhvanyurukramaparigrahamaṅga rakṣan
gōpairasadbhirabalēva vinirjitō'smi || 20 ||

607

tadvai dhanusta iṣavaḥ sa rathō hayāstē
sō'haṃ rathī nṛpatayō yata ānamanti |
sarvaṃ kṣaṇēna tadabhūdasadīśariktam
bhasman hutaṃ kuhakarāddhamivōptamūṣyām || 21 ||

608

rājaṃstvayābhiprṣṭānām suhrdām naḥ suhrtpurē |
viprasāpavimūḍhānām nighnatām muṣṭibhirmithaḥ || 22 ||

609

vāruṇīm madirām pītvā madōnmathitacētasām |
ajānatāmivānyōnyam catuḥpañcāvasēṣitāḥ || 23 ||

610

prāyēṇaitadbhagavata īśvarasya vicēṣitam |
mithō nighnanti bhūtāni bhāvayanti ca yanmithaḥ || 24 ||

611

jalaukasām jalē yadvanmahāntō'dantyaṅīyasaḥ |
durbalān balinō rājan mahāntō balinō mithaḥ || 25 ||

612

ēvaṃ baliṣṭhairiyadubhirmahadbhiritarān vibhuḥ |
yadūn yadubhiranyōnyam bhūbhārān sañjahāra ha || 26 ||

613

<i>dēśakālārthayuktāni hr̥ttāpōpaśamāni ca </i>	
<i>haranti smarataścittaṃ gōvindābhihitāni mē 27 </i>	614
<i>sūta uvāca</i>	
<i>ēvaṃ cintayatō jiṣṇōḥ kṛṣṇapādasarōruham </i>	
<i>sauhārdēnātigāḍhēna śāntā'sīdvimalā matiḥ 28 </i>	615
<i>vāsudēvāṅghryanudhyānaparibr̥ṃhitaramhasā </i>	
<i>bhaktyā nirmathitāsēṣakaṣāyadhiṣaṇō'rjunaḥ 29 </i>	616
<i>gītaṃ bhagavatā jñānaṃ yattatsaṅgrāmamūrdhani </i>	
<i>kālakarmatamōruddhaṃ punaradhyagamad vibhuḥ 30 </i>	617
<i>viśōkō brahmasampattyā sañcchinnadvaitasaṃśayaḥ </i>	
<i>līnaprakṛtinairguṇyādaliṅgatvādasambhavaḥ 31 </i>	618
<i>niśamya bhagavanmārgaṃ saṃsthāṃ yadukulasya ca </i>	
<i>svaḥpathāya matiṃ cakrē nibhṛtātmā yudhiṣṭhiraḥ 32 </i>	619
<i>pr̥thāpyanuśrutya dhanañjayōditaṃ</i>	
<i>nāśaṃ yadūnāṃ bhagavadgatiṃ ca tām </i>	
<i>ēkāntabhaktyā bhagavatyadhōkṣajē</i>	
<i>nivēśitātmōpararāma saṃsṛtēḥ 33 </i>	620
<i>yayāharadbhuvō bhāraṃ tāṃ tanuṃ vijahāvajaḥ </i>	
<i>kaṅṭakaṃ kaṅṭakēnēva dvayaṃ cāpīśituḥ samam 34 </i>	621
<i>yathā matsyādirūpāṇi dhattē jahyādyathā naṭaḥ </i>	
<i>bhūbhāraḥ kṣapitō yēna jahau tacca kalēvaram 35 </i>	622

yadā mukundō bhagavānimām mahīm jahau svatanvā śravaṇīyasatkathaḥ tadā harēvāpratibuddhacētasā - madharmahētuh kaliranvavartata 36	623
yudhiṣṭhirastatparisarpaṇam budhaḥ purē ca rāṣṭrē ca gṛhē tathā'tmani vibhāvya lōbhānṛtajihmahimśanā - dyadharmacakraṇ gamanāya paryadhāt 37	624
svarāṭ pautraṇ vinayinamātmanaḥ susamaṇ guṇaiḥ tōyanīvyāḥ patim bhūmērabhyaṣiñcad gajāhvayē 38	625
mathurāyām tathā vajraṇ sūrasēnapatiṇ tataḥ prājāpatyām nirūpyeṣṭimagnīnapibadīśvaraḥ 39	626
viṣṛjya tatra tat sarvaṇ dukūlavalayādikam nirmamō nirahaṅkāraḥ sañcchinnāsēṣabandhanaḥ 40	627
vācaṇ juhāva manasi tatprāṇa itarē ca tam mṛtyāvapānaṇ sōtsargaṇ taṇ pañcatvē hyajōhavīt 41	628
tritvē hutvātha pañcatvaṇ taccaikatvē'juhōnmuniḥ sarvamātmanyajuhavīd brahmaṇyātmānamavyayē 42	629
cīravāsā nirāhārō baddhavāṅmuktamūrdhajaḥ darśayannātmanō rūpaṇ jaḍōnmattapisācavat 43	630
anavēkṣamāṇō niragādaśṛṇvan badhirō yathā udicīm pravivēśāsām gatapūrvām mahātmabhiḥ hṛdi brahma paraṇ dhyāyan nāvartēta yatō gataḥ 44	631

<i>sarvē tamanu nirjagmurbhrātarah kṛtaniścayāḥ </i>	
<i>kalinādharmamitrēṇa dṛṣṭvā sprṣṭāḥ prajā bhuvi 45 </i>	632
<i>tē sādhuḥkṛtasarvārthā jñātvā'tyantikamātmanah </i>	
<i>manasā dhārayāmāsurvaikuṇṭhacaraṇāmbujam 46 </i>	633
<i>taddhyānōdriktayā bhaktyā viśuddhadhiṣaṇāḥ parē </i>	
<i>tasmin nārāyaṇapadē ēkāntamatayō gatim 47 </i>	634
<i>avāpurduravāpāṃ tē asadbhirviṣayātmabhiḥ </i>	
<i>vidhūtakalmaṣāsthānē virajēnātmanaiva hi 48 </i>	635
<i>vidurō'pi parityajya prabhāsē dēhamātmavān </i>	
<i>kṛṣṇāvēsēna taccittaḥ pitṛbhiḥ svakṣayaṃ yayau 49 </i>	636
<i>draupadī ca tadā'jñāya patināmanapēkṣatām </i>	
<i>vāsudēvē bhagavati hyēkāntamatirāpa tam 50 </i>	637
<i>yaḥ śraddhayaitadbhagavatpriyāṇām</i>	
<i>pāṇḍōḥ sutānāmiti samprayāṇam </i>	
<i>śṛṇōtyalam svastyayanaṃ pavitraṃ</i>	
<i>labdhvā harau bhaktimupaiti siddhim 51 </i>	638
<i> iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyām</i>	
<i>prathamaskandhē pāṇḍavasvargārōhaṇam nāma pañcadaśō'dhyāyaḥ </i>	

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē ṣoḍaśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

tataḥ parīkṣiddvijavaryaśikṣayā

mahīṃ mahābhāgavataḥ śasāsa ha |

yathā hi sūtyāmbhijātakōvidāḥ

samādiśan vipra mahadguṇastathā ॥ 1 ॥

639

sa uttarasya tanayāmupayēma irāvatīm |

janamējayādīṃścaturastasyāmutpādayatsutān ॥ 2 ॥

640

ājahārāśvamēdhāṃstrīn gaṅgāyāṃ bhūridakṣiṇān |

śāradvataṃ guruṃ kṛtvā dēvā yatrākṣigōcarāḥ ॥ 3 ॥

641

nijagrāhaujasā vīraḥ kaliṃ digvijayē kvacit |

nṛpaliṅgadharaṃ sūdraṃ ghnantaṃ gōmithunaṃ padā ॥ 4 ॥

642

śaunaka uvāca

kasya hētōrñijagrāha kaliṃ digvijayē nṛpaḥ |

nṛdēvacihnadhṛk sūdrakō'sau gāṃ yaḥ padāhanat |

tatkathyatāṃ mahābhāga yadi kṛṣṇakathāśrayam ॥ 5 ॥

643

athavāsya padāmbhōjamakarandalihāṃ satām |

kimanyairasadālāpairāyūṣō yadasadvayayaḥ ॥ 6 ॥

644

kṣudrāyuṣāṃ nṛṇāmaṅga martyānāmṛtamicchatām |
ihōpahūtō bhagavān mṛtyuḥ sāmitrakarmaṇi || 7 ||

645

na kaścinnmriyatē tāvadyāvadāsta ihāntakaḥ |
ētadarthaṃ hi bhagavānāhūtaḥ paramarṣibhiḥ |
ahō nṛlōkē pīyēta harilīlāmṛtaṃ vacaḥ || 8 ||

646

mandasya mandaprajñasya vayō mandāyuṣaśca vai |
nidrayā hriyatē naktam divā ca vyarthakarmabhiḥ || 9 ||

647

sūta uvāca

yadā parīkṣit kurujāṅgalē'sṛṇōt

kalim praviṣṭam nijacakravartitē |

niśamya vārtāmanatipriyām tataḥ

śarāsanam saṃyugaśaundirādādē || 10 ||

648

svalaṅkṛtam śyāmaturaṅgayōjitam

ratham mṛgēndradhvajamāsritaḥ purāt |

vṛtō rathāśvadvipapattiyuktayā

svasēnayā digvijayāya nirgataḥ || 11 ||

649

bhadrāśvam kētumālam ca bhārataṃ cōttarān kurūn |

kimpuruṣādīni varṣāṇi vijitya jagṛhē balim || 12 ||

650

tatra tatrōpaśṛṇvānaḥ svapūrvēṣāṃ mahātmanām |

pragīyamāṇam ca yaśaḥ kṛṣṇamāhātmyasūcakam || 13 ||

651

ātmānam ca paritrātamaśvatthāmnō'stratējasaḥ |

snēham ca vṛṣṇipārthānām tēṣāṃ bhaktim ca kēśavē || 14 ||

652

tēbhyaḥ paramasantuṣṭaḥ prītyujjīrmbhitalōcanaḥ |
mahādhanāni vāsāṃsi dadau hārān mahāmanāḥ || 15 || 653

sārathyapāraśadasēvanasakhyadautya -
vīrāsanānugamanastavanapraṇāmān |
snigdheṣu pāṇḍuṣu jagatpraṇatiṃ ca viṣṇōḥ
bhaktiṃ karōti nṛpatiścaraṇāravindē || 16 || 654

tasyaivaṃ vartamānasya pūrvēṣāṃ vṛttimanvahaṃ |
nātidūrē kilāścaryaṃ yadāsīt tannibōdha mē || 17 || 655

dharmaḥ padaikēna caran vicchāyāmupalabhya gām |
prcchati smāśruvadanāṃ vivatsāmiva mātaram || 18 || 656

dharma uvāca
kaccidbhadre'nāmayamātmanastē
vicchāyāsi mlāyatēṣanmukhēna |
ālakṣayē bhavatīmantarādhiṃ
dūrē bandhuṃ śōcasi kañcanāmba || 19 || 657

pādairnyūnaṃ śōcasi maikapāda -
mātmānaṃ vā vṛṣalairbhōkṣyamāṇam |
āhō surādīn hṛtayajñabhāgān
prajā uta svinmaghavatyavarṣati || 20 || 658

arakṣyamāṇāḥ striya urvi bālān
śōcasyathō puruṣādairivārtān |
vācaṃ dēvīm brahmakulē kukarma -
nyabrahmaṇyē rājakulē kulāgryān || 21 || 659

kiṃ kṣatrabandhūn kalinōpasrṣṭān

rāṣṭrāṇi vā tairavarōpitāni |

itastatō vāśanapānavāsaḥ

snānavyavāyōnmukhajīvalōkam || 22 ||

660

yadvāmba tē bhūribharāvatāra -

kṛtāvatārasya harērdharitri |

antarhitasya smaratī viśrṣṭā

karmāṇi nirvāṇavilambitāni || 23 ||

661

idaṃ mamācakṣva tavādhimūlaṃ

vasundharē yēna vikarśitāsi |

kālēna vā tē balināṃ balīyasā

surārcitaṃ kiṃ hṛtamamba saubhagam || 24 ||

662

dharāṇyuvāca

bhavān hi vēda tatsarvaṃ yanmāṃ dharmānupr̥cchasi |

caturbhirvartasē yēna pādairlōkasukhāvahaiḥ || 25 ||

663

satyaṃ śaucaṃ dayā kṣāntistiyāgaḥ santōṣa ārjavam |

śamō damastapaḥ sāmyaṃ titikṣōparatiḥ śrutam || 26 ||

664

jñānaṃ viraktiraiśvaryaṃ

śauryaṃ tējō balaṃ smṛtiḥ |

svātantryaṃ kauśalaṃ kānti -

rdhairyaṃ mārđavamēva ca || 27 ||

665

prāgalbhyaṃ praśrayaḥ śīlaṃ saha ōjō balaṃ bhagaḥ |

gāmbhīryaṃ sthairyamāstikyaṃ kīrtirmānō'nahaṅkṛtiḥ || 28 ||

666

ētē cānyē ca bhagavan nityā yatra mahāguṇāḥ |
prārthyā mahattvamicchadbhirna viyanti sma karhicit || 29 || 667

tēnāhaṃ guṇapātrēṇa śrīnivāsēna sāmpratam |
śōcāmi rahitaṃ lōkaṃ pāpmanā kalinēkṣitam || 30 || 668

ātmānaṃ cānuśōcāmi bhavantaṃ cāmarōttamam |
dēvānpitṛṇṛṣīnsādhūn sarvān varṇāṃstathā'sramān || 31 || 669

brahmādayō bahutithaṃ yadapāṅgamōkṣa -
kāmāstapaḥ samacaran bhagavatprapannāḥ |
sā śrīḥ svavāsamaravindavanaṃ vihāya
yatpādasaubhagamalaṃ bhajatē'nuraktā || 32 || 670

tasyāhamabjakuliśāṅkuśakētukētaiḥ
śrīmatpadairbhagavataḥ samalaṅkṛtāṅgī |
trīnatyarōca upalabhya tatō vibhūtiṃ
lōkān sa māṃ vyaśṛjadutsmayatīṃ tadantē || 33 || 671

yō vai mamātibharamāsuravaṃśarājñā -
makṣauhiṇīśatamapānudadātmatantraḥ |
tvāṃ duḥsthamūnapadamātmani pauruṣēṇa
sampādayan yaduṣu ramyamabibhradaṅgam || 34 || 672

kā vā sahēta virahaṃ puruṣōttamasya
prēmāvalōkarucirasmitavalgualpaiḥ |
sthairyam samānamaharanmadhumāninināṃ
rōmōtsavō mama yadaṅghri viṭaṅkitāyāḥ || 35 || 673

tayōrēvaṃ kathayatōḥ pṛthivīdharmayōstadā |

parīkṣinnāma rājarṣiḥ prāptaḥ prācīṃ sarasvatīm || 36 ||

674

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē pṛthivīdharmasaṃvādō nāma śōḍaśō'dhyāyaḥ ||*

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē saptadaśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

tatra gōmithunaṃ rājā hanyamānamanāthavat

daṇḍahastaṃ ca vṛṣalaṃ dadṛśē nṛpalāñchanam ॥ 1 ॥

675

vṛṣaṃ mṛṇāladhavalam mēhantamiva bibhyatam ।

vēpamānaṃ padaikēna sīdantaṃ sūdratāḍitam ॥ 2 ॥

676

gāṃ ca dharmadughāṃ dīnāṃ bhṛśaṃ sūdrapadāhatām ।

vivatsāṃ sāsruvadanāṃ kṣāmāṃ yavasamicchatīm ॥ 3 ॥

677

papraccha rathamārūḍhaḥ kārtasvaraparicchadam ।

mēghagambhīrayā vācā samārōpitakārmukaḥ ॥ 4 ॥

678

kastvaṃ maccharaṇē lōkē balāddhaṃsyabalān balī ।

naradēvō'si vēṣēṇa naṭavatkarmaṇādvijaḥ ॥ 5 ॥

679

yastvaṃ kṛṣṇē gatē dūraṃ sahaḡāṇḍīvadhanvanā ।

śōcyō'syaśōcyān rahasi praharan vadhamarhasi ॥ 6 ॥

680

tvam vā mṛṇāladhavalah pādairnyūnah padā caran ।

vṛṣarūpēṇa kiṃ kaściddēvō naḥ parikhēdayan ॥ 7 ॥

681

<i>na jātu pauravēndrāṇāṃ dōrdaṇḍapariramhitē bhūtalē'nupatantyasmin vinā tē prāṇināṃ śucaḥ 8 </i>	682
<i>mā saurabhēyānuśucō vyētu tē vṛṣalādbhayam mā rōdīramba bhadraṃ tē khalānāṃ mayi śāstari 9 </i>	683
<i>yasya rāṣṭrē prajāḥ sarvāstrasyantē sādhyasādhubhiḥ tasya mattasya naśyanti kīrtirāyurbhagō gatiḥ 10 </i>	684
<i>ēṣa rājñāṃ parō dharmō hyārtānāmārtinigrahaḥ ata ēnaṃ vadhiṣyāmi bhūtadruhamasattamam 11 </i>	685
<i>kō'vṛscat tava pādāṃstrīn saurabhēya catuṣpada mā bhūvaṃstvādṛśā rāṣṭrē rājñāṃ kṛṣṇānuvartinām 12 </i>	686
<i>ākhyāhi vṛṣa bhadraṃ vaḥ sādhyūnāmakṛtāgasām ātmavairūpyakartāraṃ pārthānāṃ kīrtidūṣaṇam 13 </i>	687
<i>janē'nāgasyaghaṃ yuñjan sarvatō'sya ca madbhayam sādhyūnāṃ bhadramēva syādasādhudamanē kṛtē 14 </i>	688
<i>anāgassviha bhūtēṣu ya āgaskṛnnirāṅkuśaḥ āhartāsmi bhujāṃ sākṣādamartyasyāpi sāṅgadam 15 </i>	689
<i>rājñō hi paramō dharmāḥ svadharmasthānupālanam śāsatō'nyān yathāśāstramanāpadyutpathāniha 16 </i>	690
<i>dharma uvāca ētaḥ vaḥ pāṇḍavēyānāṃ yuktamārtābhayam vacaḥ yēṣāṃ guṇagaṇaiḥ kṛṣṇō dautyāḍau bhagavān kṛtaḥ 17 </i>	691

<i>na vyaṃ klēśabījāni yataḥ syuḥ puruṣarṣabha </i>	
<i>puruṣaṃ taṃ vijānīmō vākyabhēdavimōhitāḥ 18 </i>	692
<i>kēcidvikalpavasanā āhurātmānamātmanaḥ </i>	
<i>daivamanyē parē karma svabhāvamaparē prabhum 19 </i>	693
<i>apratarkyādanirdēśyāditi kēṣvapi niścayaḥ </i>	
<i>atrānurūpaṃ rājarṣē vimṛśa svamanīṣayā 20 </i>	694
<i>sūta uvāca</i>	
<i>ēvaṃ dharmē pravadati sa samrāḍ -dvijasattama </i>	
<i>samāhitēna manasā vikhēdaḥ paryacaṣṭa tam 21 </i>	695
<i>rājōvāca</i>	
<i>dharmaṃ bravīṣi dharmajña dharmō'si vṛṣarūpadhrk </i>	
<i>yadadharmakṛtaḥ sthānaṃ sūcakasyāpi tadbhavēt 22 </i>	696
<i>athavā dēvamāyāyā nūnaṃ gatiragōcarā </i>	
<i>cētasō vacasaścāpi bhūtānāmiti niścayaḥ 23 </i>	697
<i>tapaḥ śaucaṃ dayā satyamiti pādāḥ kṛtē kṛtāḥ </i>	
<i>adharmāṃśaistrayō bhagnāḥ smayasaṅgamadaistava 24 </i>	698
<i>idānīm dharma pādastē satyaṃ nirvartayēdyataḥ </i>	
<i>taṃ jigḥṛkṣatyadharmō'yamanṛtēnaidhitaḥ kaliḥ 25 </i>	699
<i>iyam ca bhūrbhagavatā nyāsītōrubharā satī </i>	
<i>śrīmadbhistatpadanyāsaiḥ sarvataḥ kṛtakautukā 26 </i>	700
<i>śōcatyaśrukalā sādhvī durbhagēvōjjhitādhunā </i>	
<i>abrahmanyā nṛpavyājāḥ sūdrā bhōkṣyanti māmīti 27 </i>	701

iti dharmaṃ mahīṃ caiva sāntvayitvā mahārathaḥ niśātamādadē khaḍgaṃ kalayē'dharmahētavē 28	702
taṃ jighāṃsumabhiprētya vihāya nṛpalāñchanam tatpādamūlaṃ śirasā samagādbhayavihvalaḥ 29	703
patitaṃ pādayōrvīraḥ kṛpayā dīnavatsalaḥ śaraṇyō nāvadhīcchlōkya āha cēdaṃ hasanniva 30	704
rājōvāca na tē guḍākēśayaśōdharāṇāṃ baddhāñjalērvai bhayamasti kiñcit na vartitavyaṃ bhavatā kathañcana kṣētrē madīyē tvamadharmabandhuḥ 31	705
tvāṃ vartamānaṃ naradēvadēhē - ṣvanupravṛttō'yamadharmapūgaḥ lōbhō'nṛtaṃ cauryamanāryamaṃhō jyēṣṭhā ca māyā kalahaśca dambhaḥ 32	706
na vartitavyaṃ tadadharmabandhō dharmēṇa satyēna ca vartitavyē brahmāvartē yatra yajanti yajñai - ryajñēśvaraṃ yajñavitānavijñāḥ 33	707
yasmin harirbhagavānīyamāna īyāmūrtiryajatāṃ śaṃ tanōti kāmānamōghān sthirajaṅgamānā - mantarbahirvāyurivaiṣa ātmā 34	708

sūta uvāca

parīkṣitaivamādiṣṭaḥ sa kalirjātavēpathuḥ |

tamudyatāsimāhēdaṃ daṇḍapāṇimivōdyatam || 35 ||

709

kaliruvāca

yatra kvacana vatsyāmi sārvaabhauma tavājñayā |

lakṣayē tatra tatrāpi tvāmāttēṣuśarāsanam || 36 ||

710

tanmē dharmabhṛtāṃ śrēṣṭha sthānaṃ nirdēṣṭumarhasi |

yatraiva niyatō vatsya ātiṣṭhamstē'nuśāsanam || 37 ||

711

sūta uvāca

abhyarthitastadā tasmai sthānāni kalayē dadau |

dyūtaṃ pānaṃ striyaḥ sūnā yatrādharmaścaturvidhaḥ || 38 ||

712

punaśca yācamānāya jātarūpamadātprabhuh |

tatō'nṛtaṃ madaṃ kāmāṃ rajō vairaṃ ca pañcamam || 39 ||

713

amūni pañca sthānāni hyadharmaprabhavaḥ kaliḥ |

auttarēyēṇa dattāni nyavasat tannidēśakṛt || 40 ||

714

athaitāni na sēvēta bubhūṣuḥ puruṣaḥ kvacit |

viśēṣatō dharmasīlō rājā lōkapatirguruḥ || 41 ||

715

vṛṣasya naṣṭāmstrīn pādān tapaḥ śaucam dayāmiti |

pratisandadha āśvāsya mahīm ca samavardhayat || 42 ||

716

sa ēṣa ētarhyadyāsta āsanam pārthivōcitam |

pitāmahēnōpanyastam rājñāraṇyam vivikṣatā || 43 ||

717

āstē'dhunā sa rājarṣiḥ kauravēndrasīyōllasan |

gajāhvayē mahābhāgaścakravartī bṛhacchravāḥ || 44 ||

718

itthambhūtānubhāvō'yamabhimanyusutō nṛpaḥ |

yasya pālayataḥ kṣōṇiṃ yūyaṃ satrāya dīkṣitāḥ || 45 ||

719

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē kalinigrahō nāma saptadaśō'dhyāyaḥ ||*

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

॥ prathamaskandhē aṣṭādaśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

yō vai drauṇyastravipluṣṭō na māturudarē mṛtaḥ |

anugrahādbhagavataḥ kṛṣṇasyādbhutakarmanāḥ || 1 ||

720

brahmakōpōtthitād yastu takṣakātprāṇaviplavāt |

na sammumōhōrubhayādbhagavatyarpitāśayaḥ || 2 ||

721

utsrjya sarvataḥ saṅgaṃ vijñātājitasamsthitiḥ |

vaiyāsakērajahau śiṣyō gaṅgāyāṃ svaṃ kalēvaram || 3 ||

722

nōttamaślōkavārtānāṃ juṣatāṃ tatkathāmṛtam |

syātsambhramō'ntakālē'pi smaratāṃ tatpadāmbujam || 4 ||

723

tāvatkalirna prabhavētpraviṣṭō'pīha sarvataḥ |

yāvadīśō mahānurvyāmābhimanyava ēkarāt || 5 ||

724

yasminnahani yarhyēva bhagavānutsasarja gām |

tadaivēhānuvṛttō'sāvadharmaprabhavaḥ kaliḥ || 6 ||

725

nānudvēṣṭi kaliṃ samrāt sāraṅga iva sārabhuk |

kuśalānyāśu siddhyanti nētarāṇi kṛtāni yat || 7 ||

726

kiṃ nu bālēṣu śūrēṇa kalinā dhīrabhīruṇā apramattaḥ pramattēṣu yō vṛkō nṛṣu vartatē 8	727
upavarṇitamētad vaḥ puṇyaṃ pārikṣitaṃ mayā vāsudēvakathōpētamākhyānaṃ yadapṛcchata 9	728
yā yāḥ kathā bhagavataḥ kathanīyōrukarmaṇaḥ guṇakarmāśrayāḥ pumbhiḥ saṃsēvyāstā bubhūṣubhiḥ 10	729
ṛṣaya ūcuḥ sūta jīva samāḥ saumya śāśvatīrviśadaṃ yaśaḥ yastvaṃ śaṃsasi kṛṣṇasya martyānāmamṛtaṃ hi naḥ 11	730
karmaṇyasminnanāśvāsē dhūmadhūmrātmanāṃ bhavān āpāyayati gōvindapādapadmāsavaṃ madhu 12	731
tulayāma lavēnāpi na svargaṃ nāpunarbhavam bhagavatsaṅgisaṅgasya martyānāṃ kimutāśiṣaḥ 13	732
kō nāma tṛpyēdrasavitkathāyāṃ mahattamaikāntaparāyaṇasya nāntaṃ guṇānāmaguṇasya jagmu - ryōgēśvarā yē bhavapādmamukhyāḥ 14	733
tannō bhavān vai bhagavatpradhānō mahattamaikāntaparāyaṇasya harērudāraṃ caritaṃ viśuddhaṃ śuśrūṣatāṃ nō vitanōtu vidvan 15	734
sa vai mahābhāgavataḥ parīkṣi - dyēnāpavargākhyamadabhrabuddhiḥ	

jñānēna vaiyāsakīśabditēna

bhējē khagēndradhvajapādamūlam || 16 ||

735

tannaḥ paraṃ puṇyamasaṃvṛtārtha -

mākhyanamatyadbhutayōganiṣṭham |

ākhyāhyanantācaritōpapannaṃ

pārīkṣitaṃ bhāgavatābhirāmam || 17 ||

736

sūta uvāca

ahō vayaṃ janmabhṛtō'dya hāsma

vṛddhānuvṛttyāpi vilōmajātāḥ |

dauṣkulyamādhiṃ vidhunōti śīghraṃ

mahattamānāmabhidhānayoḡgaḥ || 18 ||

737

kutaḥ punargṛṇatō nāma tasya

mahattamaikāntaparāyaṇasya |

yō'nantaśaktirbhagavānanantō

mahadguṇatvādyamanantamāhuḥ || 19 ||

738

ētāvatālaṃ nanu sūcitēna

guṇairasāmyānatisāyanasya |

hitvētarān prārthayatō vibhūti -

ryasyānḡhrirēṇuṃ juṣatē'nabhīpsōḥ || 20 ||

739

athāpi yatpādanakhāvasṛṣṭaṃ

jagadviriñcōpahṛtārhaṇāmbhaḥ |

sēśaṃ punātyanyatamō mukundāt

kō nāma lōkē bhagavatpadārthaḥ || 21 ||

740

yaatrānuraktāḥ sahasaiva dhīrā vyapōhya dēhādiṣu saṅgamūḍham vrajanti tatpāramahaṃsyamantyam yasminnahiṃsōpaśamaḥ svadharmah 22	741
aham hi pṛṣṭō'ryamaṇō bhavadbhi - rācakṣa ātmāvagamō'tra yāvān nabhaḥ patantyātmasamaḥ patattriṇa - stathā samaḥ viṣṇugatiḥ vipaścitaḥ 23	742
ēkadā dhanurudyamya vicaran mṛgayāḥ vanē mṛgānanugataḥ śrāntaḥ kṣudhitastrṣitō bhṛśam 24	743
jalāśayamacakṣāṇaḥ pravivēśa tamāśramam dadarśa munimāsīnaḥ śāntaḥ mīlitalōcanam 25	744
pratiruddhēndriyaprāṇamanōbuddhimupāratam sthānatrayātparam prāptaḥ brahmabhūtamavikriyam 26	745
viprakīrṇajaṭacchannaḥ rauravēṇājinēna ca viśuṣyattālurudakaḥ tathābhūtamayācata 27	746
alabdhatṛṇabhūmyādirasamprāptārghyasūnṛtaḥ avajñātamivātmānaḥ manyamānaścukōpa ha 28	747
abhūtapūrvaḥ sahasā kṣutṛḍbhyāmarditātmanaḥ brāhmaṇaḥ pratyabhūdbrahman matsarō manyurēva ca 29	748
sa tu brahmaṛṣēraṃsē gatāsumuragaḥ ruṣā vinirgacchan dhanuṣkōṭyā nidhāya puramāgamat 30	749

<i>ēṣa kiṃ nibhṛtāsēṣakaraṇō mīlitēkṣaṇaḥ </i>	
<i>mṛṣā samādhirāhōsvitkiṃ nu syātkṣatrabandhubhiḥ 31 </i>	750
<i>tasya putrō'titējasvī viharan bālakō'rbhakaiḥ </i>	
<i>rājñāghaṃ prāpitaṃ tātama śrutvā tatrēdamabravīt 32 </i>	751
<i>ahō adharmāḥ pālānāṃ pīvnāṃ balibhujāmiva </i>	
<i>svāminyaghaṃ yad dāsānāṃ dvārapānāṃ śunāmiva 33 </i>	752
<i>brāhmaṇaiḥ kṣatrabandhurhi dvārapālō nirūpitaḥ </i>	
<i>sa kathaṃ tadgrhē dvāḥsthaḥ sabhāṇḍaṃ bhōktumarhati 34 </i>	753
<i>kṛṣṇē gatē bhagavati śāstaryutpathagāminām </i>	
<i>tadbhinnasētūnadyāhaṃ śāsmi paśyata mē balam 35 </i>	754
<i>ityuktvā rōṣatāmrākṣō vayasyānṛṣibālakaḥ </i>	
<i>kauśikyāpa upaspr̥śya vāgvajraṃ visasarja ha 36 </i>	755
<i>iti laṅghitamaryādaṃ takṣakaḥ saptamē'hani </i>	
<i>dañkṣyati sma kulāṅgāraṃ cōditō mē tatadruham 37 </i>	756
<i>tatō'bhyētyāśramaṃ bālō galē sarpakalēvaram </i>	
<i>pitaraṃ vīkṣya duḥkhārtō muktakaṅṭhō rurōda ha 38 </i>	757
<i>sa vā āṅgirasō brahman śrutvā sutavilāpanam </i>	
<i>unmīlya śanakairnētrē dṛṣṭvā svāṃsē mṛtōragam 39 </i>	758
<i>visṛjya putraṃ papraccha vatsa kasmāddhi rōdiṣi </i>	
<i>kēna vā tē apakṛtamityuktaḥ sa nyavēdayat 40 </i>	759
<i>niśamya śaptamatadarhaṃ narēndraṃ</i>	
<i>sa brāhmaṇō nātmajamabhyanandat </i>	

ahō batāmḥō mahadajña tē kṛta -

malpīyasi drōha ururdamō dhṛtaḥ || 41 ||

760

na vai nṛbhirnaradēvaṃ parākhyam

sammātumarhasyavipakvabuddhē |

yattējasā durviṣahēṇa guptā

vindanti bhadrāṇyakutōbhayāḥ prajāḥ || 42 ||

761

alakṣyamāṇē naradēvanāmni

rathāṅgapāṇāvayamaṅga lōkaḥ |

tadā hi caurapracurō vinaṅkṣya -

tyarakṣyamāṇō'vivarūthavatkṣaṇāt || 43 ||

762

tadadya naḥ pāpamupaityananvayaṃ

yannaṣṭanāthasya vasōrvilumpakāt |

parasparam ghnanti śapanti vṛñjatē

paśūn striyō'rthān purudasyavō janāḥ || 44 ||

763

tadā'ryadharmasca vilīyatē nṛṇām

varṇāśramācārayutastrayīmayāḥ |

tatō'rthakāmābhinivēśitātmanām

śunām kapīnāmiva varṇasaṅkaraḥ || 45 ||

764

dharmapālō narapatiḥ sa tu samrāḍ bṛhacchravāḥ |

sākṣānmahābhāgavatō rājarṣirhayamēdhayāt |

kṣutṛṭ śramayutō dīnō naivāsmacchāpamarhati || 46 ||

765

apāpēṣu svabhṛtyēṣu bālēnāpakvabuddhinā |

pāpam kṛtam tadbhagavān sarvātmā kṣantumarhati || 47 ||

766

tiraskṛtā vipralabdhāḥ śaptāḥ kṣiptā hatā api |

nāsyā tatpratīkurvanti tadbhaktāḥ prabhavō'pi hi || 48 ||

767

iti putrakṛtāghēna sō'nutaptō mahāmuniḥ |

svayaṃ viprakṛtō rājñā naivāghaṃ tadacintayat || 49 ||

768

prāyaśaḥ sādhavō lōkē parairdvandvēṣu yōjitāḥ |

na vyathanti na hṛṣyanti yata ātmā'guṇāśrayaḥ || 50 ||

769

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē viprasāpōpalambhanaṃ nāmāṣṭādaśō'dhyāyaḥ ||

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ prathamaskandhē
ēkōnaviṃśō'dhyāyaḥ ॥

sūta uvāca

mahīpatistvatha tatkarma garhyaṃ

vicintayannātmaḥṛtaṃ sudurmanāḥ |

ahō mayā nīcamanāryavatḥṛtaṃ

nirāgasi brahmaṇi gūḍhatējasi || 1 ||

770

dhruvaṃ tatō mē ḥṛtadēvahēlanā -

dduratyayaṃ vyasanaṃ nātidīrghāt |

tadastu kāmaṃ tvaghaniṣṛtāya mē

yathā na kuryāṃ punarēvamaddhā || 2 ||

771

adyaiva rājyaṃ balamṛddhakōśaṃ

prakōpitabrahmakulānalō mē |

dahatvabhadrasya punarna mē'bhūt

pāpīyasī dhīrdvijadēvagōbhyaḥ || 3 ||

772

sa cintayannitthamathāśṛṇōd yathā

munēḥ sutōktō nirrtistakṣakākhyāḥ |

sa sādhu mēnē nacirēṇa takṣakā -

nalamaṃ prasaktasya viraktikāraṇam || 4 ||

773

athō vihāyēmamamuṃ ca lōkaṃ
 vimarśītau hēyatayā purastāt |
 kṛṣṇāṅghrisēvāmadhimanyamāna
 upāviśat prāyamamartyanadyām || 5 ||

774

yā vai lasacchrītulasīvimiśra -
 kṛṣṇāṅghrirēṅvabhyadhikāmbunētrī |
 punāti lōkānubhayatra sēsān
 kastām na sēvēta mariṣyamāṇaḥ || 6 ||

775

iti vyavacchidya sa pāṇḍavēyaḥ
 prāyōpavēsaṃ prati viṣṇupadyām |
 dadhyau mukundāṅghrimananyabhāvō
 munivratō muktasamastasaṅgaḥ || 7 ||

776

tatrōpajagmurbhuvanāṃ punānā
 mahānubhāvā munayaḥ saśiṣyāḥ |
 prāyēṇa tīrthābhigamāpadēsaiḥ
 svayaṃ hi tīrthāni punanti santaḥ || 8 ||

777

atrirvasiṣṭhaścyavanaḥ śaradvā -
 nariṣṭanēmīrbhṛguraṅgirāśca |
 parāśarō gādhisutō'tha rāma
 utathya indrapramadēdhmavāhau || 9 ||

778

mēdhātithirdēvala ārṣṭiṣēṇō
 bhāradvājō gautamaḥ pippalādaḥ |
 maitrēya aurvaḥ kavaṣaḥ kumbhayōni -
 rdvaipāyanō bhagavānnāradaśca || 10 ||

779

anyē ca dēvarṣibrahmarṣivaryā

rājarṣivaryā aruṇādayaśca |

nānārṣēyapravarān samētā -

nabhyarcya rājā śirasā vavandē || 11 ||

780

sukhōpaviṣṭēṣvatha tēṣu bhūyaḥ

kṛtapraṇāmaḥ svacikīrṣitaṃ yat |

vijñāpayāmāsa viviktacētā

upasthitō'grē'bhigrhītapāṇiḥ || 12 ||

781

rājōvāca

ahō vayaṃ dhanyatamā nṛpāṇāṃ

mahattamānugrahaṇīyaśīlāḥ |

rājñāṃ kulaṃ brāhmaṇapādaśaucā -

ddūrādvīsṛṣṭaṃ bata garhyakarma || 13 ||

782

tasyaiva mē'ghasya parāvarēśō

vyāsaktacittasya grhēṣvabhīkṣṇam |

nirvēdamūlō dvijaśāparūpō

yatra prasaktō bhayamāśu dhattē || 14 ||

783

taṃ mōpayātaṃ pratiyantu viprā

gaṅgā ca dēvī dhṛtacittamīśē |

dvijōpasṛṣṭaḥ kuhakastakṣakō vā

daśatvalaṃ gāyata viṣṇugāthāḥ || 15 ||

784

punaśca bhūyādbhagavatyanantē

ratiḥ prasaṅgaśca tadāśrayēṣu |

mahatsu yāṃ yāmupayāmi sṛṣṭiṃ

maitryastu sarvatra namō dvijēbhyaḥ || 16 ||

785

iti sma rājādhyavasāyayuktaḥ

prācīnamūlēṣu kuśēṣu dhīraḥ |

udaṇmukhō dakṣiṇakūla āstē

samudrapatnyāḥ svasutanyastabhāraḥ || 17 ||

786

ēvaṃ ca tasmin naradēvadēvē

prāyōpaviṣṭē divi dēvasaṅghāḥ |

praśasya bhūmau vyakiran prasūnai -

rmudā muhurdundubhayaśca nēduḥ || 18 ||

787

maharṣayō vai samupāgatā yē

praśasya sādhvityanumōdamānāḥ |

ūcuḥ prajānugrahaśīlasārā

yaduttamaślōkaguṇābhirūpam || 19 ||

788

na vā idaṃ rājarṣivarya citraṃ

bhavatsu kṛṣṇaṃ samanuvratēṣu |

yē'dhyāsanam rājakirīṭajūṣṭam

sadyō jahurbhagavatpārśvakāmāḥ || 20 ||

789

sarvē vayaṃ tāvadihāsmahē'dya

kalēvaram yāvadasau vihāya |

lōkaṃ paraṃ virajaskaṃ viśōkaṃ

yāsyatyayaṃ bhāgavatapradhānaḥ || 21 ||

790

āśrutya tadṛṣigaṇavacaḥ parīkṣit

samaṃ madhucyudguru cāvyaḷikam |

ābhāṣatainānabhinandya yuktān

śuśrūṣamāṇaścaritāni viṣṇōḥ || 22 ||

791

samāgatāḥ sarvata ēva sarvē

vēdā yathā mūrtidharāstriprṣṭhē |

nēhāthavāmutra ca kaścanārtha

ṛtē parānugrahamātmaśīlam || 23 ||

792

tataśca vaḥ pṛcchyaṃimamaṃ vipṛcchē

viśrabhya viprā iti kṛtyatāyām |

sarvātmanā mriyamāṇaiśca kṛtyaṃ

śuddhaṃ ca tatrāmṛśatābhīyuktāḥ || 24 ||

793

tatrābhavadbhagavān vyāsaputrō

yadṛcchayā gāmaṭamānō'napēkṣaḥ |

alakṣyaliṅgō nijalābhatuṣṭō

vṛtaśca bālairavadhūtavēṣaḥ || 25 ||

794

taṃ dvyāṣṭavarṣaṃ sukumārapāda -

karōrubāhvaṃsakapōlagātram |

cārvāyatākṣōnnasatulyakarṇa -

subhrvānanaṃ kambusujātakaṅṭham || 26 ||

795

nigūḍhajatraṃ pṛthutuṅgavakṣasa -

māvartanābhiṃ valivalgūdaraṃ ca |

digambaraṃ vaktravikīrṇakēśaṃ

pralambabāhuṃ svamarōttamābham || 27 ||

796

śyāmaṃ sadāpīcyavayō'ṅgalakṣmyā

strīṇāṃ manōjñaṃ rucirasmitēna |

pratyutthitāstē munayaḥ svāsanēbhya -

stallakṣaṇajñā api gūḍhavarcaśam || 28 ||

797

sa viṣṇurātō'tithaya āgatāya

tasmai saparyāṃ śirasā'jahāra |

tatō nivṛttā hyabudhāḥ striyō'rbhakā

mahāsanē sōpavivēśa pūjitaḥ || 29 ||

798

sa saṃvṛtastatra mahān mahīyasāṃ

brahmaṛṣirājarṣidēvarṣisaṅghaiḥ |

vyarōcatālaṃ bhagavān yathēndu -

rgraharkṣatārānikaraiḥ parītaḥ || 30 ||

799

praśāntamāsīnamakuṅṭhamēdhasaṃ

muniṃ nṛpō bhāgavatō'bhyupētya |

praṇamya mūrdhnāvahitaḥ kṛtāñjali -

rnatvā girā sūnṛtayānvapṛcchat || 31 ||

800

parīkṣiduvāca

ahō adya vayaṃ brahman satsēvyāḥ kṣatrabandhavaḥ |

kṛpayātithirūpēṇa bhavadbhistīrthakāḥ kṛtāḥ || 32 ||

801

yēśāṃ saṃsmaraṇātpuṃsāṃ sadyaḥ śuddhyanti vai gṛhāḥ |

kiṃ punardarśanasparśapādaśaucāsanādibhiḥ || 33 ||

802

sānnidhyāttē mahāyōgin pātakāni mahāntyapi |

sadyō naśyanti vai puṃsāṃ viṣṇōriva surētarāḥ || 34 ||

803

api mē bhagavān prītaḥ kṛṣṇaḥ pāṇḍusutapriyaḥ |

paitṛṣvasēyaprītyarthaṃ tadgōtrasyāttabāndhavaḥ || 35 ||

804

*anyathā tē'vyaktagatērdarśanaṃ naḥ kathaṃ nṛṇām |
nitarāṃ mriyamāṇānāṃ saṃsiddhasya vanīyasaḥ || 36 ||*

805

*ataḥ pṛcchāmi saṃsiddhiṃ yōgināṃ paramaṃ gurum |
puruṣasyēha yatkāryaṃ mriyamāṇasya sarvathā || 37 ||*

806

*yacchrōtavyamathō japyam yatkartavyam nṛbhiḥ prabhō |
smartavyam bhajanīyam vā brūhi yadvā viparyayam || 38 ||*

807

*nūnaṃ bhagavatō brahman gṛhēṣu gṛhamēdhinām |
na lakṣyatē hyavasthānamapi gōdōhanaṃ kvacit || 39 ||*

808

sūta uvāca

ēvamābhāṣitaḥ pṛṣṭaḥ sa rājñā ślakṣṇayā girā |

pratyabhāṣata dharmajñō bhagavān bādarāyaṇiḥ || 40 ||

809

*|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
prathamaskandhē śukāgamaṇaṃ nāmaikōnaviṃśō'dhyāyaḥ ||*